

Türkiye’de

Sansür ve

Otosansür:

EYLÜL 2016 — ARALIK 2017

Bu alışma MATRA tarafından desteklenmiştir

**Türkiye'de
Sansür ve
Otosansür:**
Eylül 2016
Aralık 2017

Türkiye'de

Sansür ve Otosansür:

Eylül 2016 — Aralık 2017

OHAL'de Sansür ve Otosansür

Hazırlayanlar

Sibel Oral

Özlem Altunok

Seçil Epik

Diyarbakır ve Güneydoğu Bölge

Vecdi Erbay

Özkan Küçük

Sansür - Otosansür Araştırması

Murat Şevki Çoban

Kitap Tasarımı

Çağın Kaya, BEK

Tasarım Danışmanı

Bülent Erkmen

Baskı ve Cilt

Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.

Hamidiye Mahallesi,

Soğuksu Caddesi 3

Kağıthane 34408 İstanbul

T: +90 212 294 10 00

kitap@masmat.com.tr

Matbaa Sertifika No: 12055

1.Basım: Şubat 2018

P24 Çalışma Raporları

Punto24 Bağımsız Gazetecilik Platformu

Cihangir Mahallesi,

Aslan Yatağı Sokak No: 7

Beyoğlu 34433 İstanbul

info@susma24.org

www.susma24.com

www.twitter.com/susma_24

www.facebook.com/susma24

Türkiye'de
Sansür ve
Otosansür:
Eylül 2016
Aralık 2017

İçindekiler

Sunuş	7
Manifesto	9
Vakalar	10
Diyarbakır ve Güneydoğu Bölge	36
Medya İzleme	42
Susma Platformu Neler Yaptı?	48
Sansür ve Otosansür Araştırması	53
Hukukçu Yorumu	55

Sunuş

Susma Platformu kültür sanat, yayıncılık, akademi ve medya alanlarında faaliyet gösteren topluluk ve bireylerin karşılaştığı sansür, otosansür, karalamacılık, manevi linç vakalarını ve diğer ifade özgürlüğü kısıtlamalarını belgelemek, bu vakalara karşı hukuki haklarımızı kullanmak; dayanışma içinde olabilmenin, örgütlenmenin yollarını birlikte sağlayabilmek amacıyla P24 Bağımsız Gazetecilik Platformu çatısı altında 2016 yılının Eylül ayında kuruldu.

Aslında temelleri 15 Temmuz Darbe Girişimi ve 20 Temmuz'da ilan edilen Olağanüstü Hâl'den (OHAL) önce atılmıştı SUSMA'nın.

O dönemde, geçireceğimiz bu korkunç günlerden haberimiz yoktu. Binlerce kişinin açığa alınacağından, yüzlerce kişinin ihraç edileceğinden, dernek ve vakıfların kapatılacağından, muhalif medyanın susturulacağından, barış için imza atan yüzlerce akademisyenin işsiz kalacağından ve mahkeme salonlarında yargılanacağından, resim yapanın, şiir yazarın, haber yapanın sabaha karşı evinin basılıp gözaltına alınacağından, tutuklanacağından... Albert Camus'nün terör örgütü üyesi olacağından, yayınevlerinin kapatılacağından, hedef göstermenin ve linç edilmenin bu kadar kolay olacağından... Ve her an, her şeyin olabilme ihtimalinden...

Biz bu satırları yazarken elimizdeki kesin rakamlara göre akademiden ihracı kesinleşen 380 kişi vardı. Toplam 30 KHK'de başımıza gelenleri ise *Vakalar* bölümünde okuyabilirsiniz.

2016 yılında Cumhurbaşkanı'na hakaret suçundan Cumhuriyet Başsavcılıklarınca 3658 kişi hakkında (kesinleşen) kamu davası açıldı. (Adalet Bakanlığı resmî açıklaması)

Evet, Susma Platformu tüm bu korkunç şeyler olmadan önce kuruldu. Özellikle sanat, akademi ve yayıncılık alanlarında ayrımcılığa, sansüre, engellemelere uğrayan kişi ve topluluklarla bir arada olmak; onların örgütlenmelerine, seslerini duyurmalarına hukuki olarak da destek vermek için.

Bu yazıyı ve elinizde tuttuğunuz bu raporu yazarken SUSMA'nın 16. ayındayız. Çok şey yaşadık; ulaşabildiğimiz, taradığımız pek çok vakayı kayıt altına aldık; katılımcılarımızla, sanat ve medya dünyasıyla bir araya geldik...

Susma Platformu, ülke genelinde bir dayanışma ağı oluşturabilmek ve merkezden uzakta yaşanan ifade özgürlüğü ihlallerini tanıklıklar üzerinden

gözlemek için şimdiye kadar Diyarbakır, İzmir, Eskişehir, Artvin, Ankara, Bursa ve Van'da çeşitli etkinlikler düzenledi. Bu etkinliklere medya, yayınevi, dernek, vakıf ve yazar örgütü temsilcileri ile gazeteci, yazar ve sanatçılardan oluşan gruplar katıldı.

SUSMA ekibi ayrıca Diyarbakır ve Antalya barolarıyla da Sansür

Komisyonları'nın kurulması konusunda işbirlikleri için görüşmeler yaptı.

Sansür ve otosansür örneklerini belgelemenin yanı sıra sansürün etkisi,

biçimleri, mücadele yöntemleri ile sonuçları hakkında çeşitli yazı, röportaj ve haberlere de yer vermeye gayret eden ekibimizin diğer bir çalışması da *Yuvarlak Masa Buluşmaları* oldu. Bu buluşmalarda çağdaş sanat, sinema, tiyatro ve edebiyat/ yayıncılık alanlarında üreten isimlerle bir araya geldik.

Birazdan okuyacaklarınız 16 ay boyunca tanık olduğumuzdu. Medya izleme ve

sansür otosansür anketimiz ise içinde bulunduğumuz durumun ispatı, özeti...

Susma Platformu ikinci yılında kültür sanat, medya ve akademi alanlarında

vakaları arşivlemeye, kamuoyu oluşturmaya, hukuk eğitimlerine uluslararası düzeyde devam edecek.

Dayanışmayla...

Manifesto

Susma Platformu, birçok farklı sesin sansüre karşı iyi örgütlenmiş bir tavırla yükselmesini sağlayarak bugüne kadar ayrımcılık yapılmış bütün grupları kendi özgürlükleri için ses çıkarmaları konusunda teşvik etmek, örgütlemek, farkındalık yaratmak amacıyla P24 Bağımsız Gazetecilik Platformu çatısı altında kurulmuştur.

SUSMA, dokümantasyon ve eğitimler aracılığıyla gazetecilerin, yazarların, yayıncıların, aktivistlerin, sanatçıların, aktörlerin ve onların kuruluşlarının sansür ve otosansür karşısında sessiz kalmamak, keyfi yasak ve kısıtlamalara birlikte karşı koymak, yasalara dayandırılan sansürle ise hukuk yoluyla mücadele etmek için daha iyi beceriler geliştirme ve daha güçlü bir kapasite oluşturma ihtiyacına cevap verecek, Türkiye'deki sivil toplumun kendi ifade özgürlüğünü destekleme ve savunma etkisini geliştirmesine destek olacaktır.

Keyfi yasaklara uymamanın, otosansür yapmamanın cezası gün geçtikçe daha da acımasız bir hâl almaktadır. Gazeteciler işten atılmakta, editörler ve önemli köşe yazarları ana akım medyada çalışmamaları için kara listeye alınmakta, birçok sanat topluluğu ve sanatçı kişisel fikirlerinden ya da yaptığı işlerden dolayı hedef gösterilip linç edilerek işinden olmakta, sindirilmektedir. Türkiye'deki cezaevlerinde halen ifadeleri nedeniyle tutuklanmış ya da hüküm giymiş 140'tan fazla gazeteci ve yazar bulunmaktadır.

Toplum bilincinin geliştirilmesi ve kısıtlayıcı yasa ve uygulamaları tersine çevirmek için hem fikir savunuculuğu hem hukuki hakların sonuna kadar kullanılması yoluyla yapacağımız tüm çalışmalar, bireyleri ve onların kendi ağlarını, sansüre ve otosansüre karşı hukukî zeminde direnmeleri için teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Türkiye'de sanat ve medya alanlarında yer alan farklı seslerin ifade özgürlüğü için bir araya gelip seslerini birlikte yükseltebilecekleri bir platform olmayı amaçlayan SUSMA, Türkiye'nin büyük şehirlerinden uzakta, yalnız ve sindirilmiş bir vaziyette hayatına devam eden yerel sanatçıları ve gazetecileri özellikle destekleyecektir. Platform kendi içinde mesleksel, bölgesel bir çeşitliliğe, farklı meşrep ve fikirlerden medya mensuplarının, sanatçıların ve onların örgütlerinin katılımına açıktır. Amaç, ülke çapında sessizliğe karşı çoksesli bir cevabı dayanışma içinde verebilmektir.

Vakalar

Bu bölümde okuyacaklarınız 16 ay içinde Türkiye'de kültür sanat ortamında yaşananların bir özeti. 15 Temmuz darbe girişimi sonrası ilan edilen Olağanüstü Hâl ve Kanun Hükmünde Kararnameler sonucunda ortaya çıkan tabloda görülüyor ki sansürden, yasaklardan en çok akademi, bilim ve kültür sanat dünyası etkilendi. Kürt kentleri ise 90'lı yıllarda bölgede yaşanan kültürel kıyım ve baskıları aratmayacak şekilde bir 16 ay daha geçirdi.

Bu vakalar Susma Platformu'nun internet sitesinde yayınlanan haberlerden ve açık kaynaklardan yararlanılarak oluşturulmuştur.

Özgür Gündem Yayın Danışma Kurulu üyesi ve yazarı, edebiyatçı Aslı Erdoğan, gazetenin danışma kurulu üyesi olması ve köşe yazıları gerekçe gösterilerek örgüt üyeliği ve propaganda suçundan tutuklandı.

OHAL'le birlikte cezaevlerinde birçok gazete ve televizyona yasak getirildi. Silivri Cezaevi'nde Cumhuriyet, BirGün, Evrensel ve Gündem gibi iktidara muhalif gazeteler "yasaklı yayın" listesine alınırken Halk TV'nin yayınları durduruldu. Gebze Cezaevi'nde de çoğunluğu Aram Yayınları'na ait olan kitaplara "toplatma kararı olduğu" gerekçesiyle el konuldu.

Oyuncu Levent Üzümcü, sosyal medya paylaşımları ve basına verdiği demeçler gerekçe gösterilerek Şehir Tiyatroları'ndan ihraç edildi. Üzümcü ile beraber yönetmen Ragıp Yavuz da sosyal medyadaki muhalif paylaşımları yüzünden ihraç edilenler arasındaydı. İstanbul Şehir Tiyatroları'ndan 20 tiyatrocu uzaklaştırıldı, 13'ü işe iade edildi.

Özgür Gündem gazetesi hakkında yürütülen soruşturma çerçevesinde savcılığa ifade vermeye giden dilbilimci ve yazar Necmiye Alpay tutuklandı.

15 Temmuz darbe girişimiyle ilgili yürütülen soruşturma kapsamında 12 gün gözaltında tutulduktan sonra serbest bırakılan yazar ve gazeteci Ahmet Altan, savcının itirazı üzerine yeniden gözaltına alındı ve tutuklandı.

AKP Grup Başkan Vekili ve Çanakkale Milletvekili Av. Bülent Turan, 15 Temmuz'un ardından Çanakkale Bienali Genel Sanat Yönetmeni Beral Madra'yı sosyal medya paylaşımlarını gerekçe göstererek 'darbe destekçisi' ilan edip hedef gösterdi. Beral Madra'nın istifasının ardından bienal ekibi CABININ, Çanakkale Bienali'nin iptal edildiğini açıkladı.

Mizah dergisi Leman'ın "darbe özel sayısı"nın dağıtımını polis tarafından engellendi.

7. Uluslararası Malatya Film Festivali, Malatya Valiliği tarafından iptal edildi. Valilik, hazırlıkları büyük ölçüde tamamlanan festivalin iptal edilmesine ilişkin resmî bir açıklama yapmadı.

Demokrasi ve Şehitler Mitingi'ne katılmayacağını açıklayan Sıla Gençoğlu'nun Ankara, İstanbul, Bursa ve Kayseri'de vereceği konserler iptal edildi. Mitinge katılmama gerekçesini "Kesinlikle darbe karşıyım ama böyle bir şovun içinde bulunmayı tercih etmiyorum" sözleriyle açıkladığı için büyük tepki alan ve hedef gösterilen Gençoğlu, "Ben sözümün arkasındayım" dedi.

Tiyatro sanatçısı Levent Üzümcü'nün *Anlatılan Senin Hikayendir* adlı oyunu Artvin Çoruh Üniversitesi Rektörlüğü'nce iptal edildi.

Batman Belediyesi'ne bağlı Batman Şehir Tiyatrosu Müdürlüğü, belediyeye atanan kayyım tarafından kapatıldı.

Türkiye edebiyatının en uzun soluklu dergilerinden Evrensel Kültür, 25. yılında KHK ile kapatıldı. Kapatılan yayınlar arasında Tiroj, Dicle Haber Ajansı, Yüksekova Haber, JİNHA ve Azadiya Welat gibi 30 yayın var.

Köşe yazısı sansürlenene Reha Muhtar Vatan'dan ayrıldı.

Avrupa'nın en büyük uydu operatörü Eutelsat, Med Nûçe TV'nin yayını durdurdu.

Hayatın Sesi Televizyonu ve İMÇ TV ile Özgür Radyo'ya polis baskın düzenledi. Hayatın Sesi Televizyonu'nun YouTube yayını durduruldu. İMÇ TV'de canlı yayın sürerken stüdyoya ve rejije giren polis, kanalı sansürledi. Son olarak Özgür Radyo'nun karasal yayını da sansürlendi.

Kanun Hükmünde Kararname ile kapatılan yayın organlarından Hayatın Sesi TV'de çalışan gazetecilerin işsizlik maaşları kesildi.

İçişleri Bakanlığı tarafından OHAL kapsamında kapatılan 370 dernek içinde bulunan Seyr-i Mesel Tiyatrosu mühürlendi.

Contemporary İstanbul ilk gününde kendilerini milliyetçi muhafazakâr olarak nitelendiren bir grubun baskınına uğradı. Milli Görüş Vakfı'ndan geldiklerini söyleyen 20 kişilik grup, Isabel Croxatto Galerisi'nde sergilenen Ali Elmacı'ya ait heykele müdahale etti. Tekbir getiren grup, Sultan Abdülhamit desenli, mayo giydirilmiş heykelin kaldırılmasını istedi. Heykel önce geçici olarak kaldırıldı, daha sonra ise sanatçı eserini fuardan çekti.

Ege Üniversitesi İletişim Çalışmaları Topluluğu'nun Adolf Hitler'i konu alan film gösterimi ve faaliyetleri dekanlık tarafından yasaklandı.

TÜYAP Sanat Fuarı'nda, Rahmi Ögdül'ün küratörlüğünü yapmış olduğu "Sizi Çok Formsuz Gördüm" sergisinde gösterilmekte olan Özgür Korkmazgil imzalı bir resme, polis müdahalesi sonucunda sansür uygulandı. Korkmazgil bunun üzerine sergilenen bütün eserlerini fuardan çekti.

Cumhuriyet Davası: Cumhuriyet gazetesinin İcra Kurulu Başkanı Akın Atalay, Genel Yayın Yönetmeni Murat Sabuncu, Yayın Danışmanı Kadri Gürsel, Okur Temsilcisi Güray Öz, Köşe Yazarı Hakan Kara, Kitap Eki Yayın Yönetmeni Turhan Günay, Karikatüristi Musa Kart, Cumhuriyet Vakfı Yönetim Kurulu üyeleri Önder Çelik ve Bülent Utku, Cumhuriyet Vakfı Danışma Kurulu Üyesi Avukat M. Kemal Güngör ile Muhabiri Ahmet Şık tutuklandı.

Yeşim Ustaoglu'nun filmi *Tereddüt*, +18 sınıflandırması almamak için yönetmeni tarafından sansürlenerek gösterime girdi.

Cumhurbaşkanına hakaret gerekçesiyle RTÜK'ün yayını durdurma kararı aldığı Yol TV kapatıldı.

Zülfü Livaneli'nin *Huzursuzluk* romanının afişlerinin metrolarda yer almasına OHAL gerekçesiyle izin verilmedi.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'ne atanan kayyım, Diyarbakır Şehir Tiyatroları'nın (DBŞT) yönetmeliğini değiştirdikten sonra 31 DBŞT sanatçısının sözleşmesini feshetti ve tiyatroyu filli olarak kapattı.

Diyarbakır'daki Amed Sanat Galerisi kayyım tarafından kapatıldı.

Kürt dilini, kültürünü ve edebiyatını araştıran ilk kurumlardan İstanbul Kürt Enstitüsü KHK ile kapatıldı.

Muzaffer İzgü'nün Üç Kuruşluk Diktatör oyununu sahneleyen Ankara Birlik Tiyatrosu'na soruşturma açıldı.

Türkiye'nin çeşitli kentlerinde şubeleri olan Mezopotamya Kültür Merkezi'nin İstanbul'daki merkezi ve Batman'daki Bahar Kültür Merkezi dışında bütün şubeleri kapatıldı.

Batman Yılmaz Güney Sinema Salonu nedeni anlaşılamayan bir yangından dolayı kullanılamaz hale geldi.

Diyarbakır merkezli yapılan siyasilere yönelik operasyon kapsamında gözaltına alınan Tevera Jinên Azad (TJA, Özgür Kadınlar Platformu) aktivisti Sara Aktaş tutuklandı. Savcılık soruşturmasında Sara Aktaş'a yazdığı şiirler soruldu. Savcılık, söz konusu şiirlerin 'halkı kin ve düşmanlığa' sürüklediğini iddia etti.

Mülkiye olarak da bilinen Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin geleneksel İnek Bayramı'nın yasaklanmasının ardından Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin (MSGSÜ) her yıl düzenlediği yıl sonu festivali de OHAL gerekçesiyle yasaklandı.

Van Devlet Tiyatrosu, Nupelda Tiyatro Topluluğu'nun sahneyi kullanmak için hazırladığı başvuru dilekçesini önce *Mala Dinan* oyunu hakkında soruşturma olduğu gerekçesiyle kabul etmedi, ardından dilekçenin geç verildiğini öne sürerek salon vermedi.

Mizah dergisi Girgır, Hz. Musa ile ilgili yayımlanan karikatür nedeniyle yayıncı şirketi tarafından kapatıldı.

Türkiye'nin en köklü fakültelerinden Ankara Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nin tiyatro bölümü, yapılan ihraçlarla fiilen kapandı. İhraç edilen akademisyenler arasında Elif Çongur, Beliz Güçbilmez, Süreyya Karacabey, Şamil Yılmaz ve Ceren Özcan gibi isimler bulunuyor.

Müjdat Gezen Sanat Merkezi kundaklandı. Olaydan bir hafta önce Akit TV Müjdat Gezen'i hedef göstermiş, kanalın sunucularından Ahmet Kezer, Gezen'e hakaretler yağdırmış, "Şimdi kalkmış Müjdat Gezen Sanat Merkezi denen bir yerde sanat öğrettiğini iddia ediyor. Biraz bacak aç... Bunlara gönderdiğiniz çocuklarınız oradan nasıl çıkar" ifadelerini kullanmıştı.

Kırmızı Kedi Yayınevi, kar maskeli iki kişinin saldırısına uğradı. Saldırganlar, *Devlet Bahçeli ve MHP İçin Her Şey* kitabının yazarı Sabahattin Önkibar hakkında "Sabahattin Önkibar akıllı olsun" diye bağırarak kaçtı.

İzmir Yenikapı Tiyatrosu ile Antakya ve İzmir Ayışığı Sanat Merkezi KHK'yle mühürlendi.

HDP'nin Rojava için 2015 yılında Elazığ'ın Kovancılar ilçesinde düzenlediği konserde sahneye çıkan Kürt müzisyen Aram Serhad, "Örgüt propagandası" iddiasıyla tutuklandı. Serhad, 41 gün sonra tahliye edildi.

Besteci, piyanist ve şarkıcı Selen Gülün, Ümit Kıvanç'ın Gazete Duvar'da yayımlanan *Diyarbakır'da Geçmektedir* başlıklı yazısını Twitter'da paylaştığı için Türkiye Kültür Ofisi'nin Japonya'da gerçekleştireceği konsere verdiği desteği çektiğini açıkladı.

Nobel ödüllü yazar Orhan Pamuk, Hürriyet'e verdiği röportajın anayasa değişikliği referandumunda "hayır" oyu vereceğini söylediği için yayımlanmadığını SUSMA'ya doğruladı.

Halk Müziği sanatçısı Sabahat Akkiraz'ın TRT için çekmiş olduğu program, sanatçının "hayır" kampanyası yaptığı gerekçesiyle yasaklandı.

İstanbul Film Festivali'nin onur konuklarından oyuncu Ian McKellen'in

açılış törenindeki konuşmasında sarf ettiği “açık bir eşcinsel olarak” sözleri Türkçeye çevrilmedi.

Bilgi Üniversitesi Kültür ve Düşünce Kulübü'nün düzenlediği *Dünden Bugüne Kürtçe Tiyatro* başlıklı konferansına Bilgi Üniversitesi izin vermedi. Etkinlik, Boğaziçi Üniversitesi tarafından sahiplenildi.

İstanbul Film Festivali'nde yarışan filmi *Zer* Kültür Bakanlığı tarafından sansürlenince filmin yönetmeni Kazım Öz, kesilen sahnelerde perdeyi karartarak sansürü deşifre etti.

Ordu'nun Altınordu ilçesindeki Taşbaşı Kültür Merkezi'nin bahçesinde yer alan ve daha önce iki kez tahrip edilen üç kadın heykelinin bu kez de ayakları kırıldı.

Bursa'nın Nilüfer ilçesinde Vietnamlı sanatçı Van Hoang Huynh'un imzasını taşıyan Özgür Olmak adlı heykele üçüncü kez saldırıldı. Daha önce boyalarla tahrip edilen heykelin kafası koparıldı.

Twitter, 2016 yılının son altı ayını kapsayan Şeffaflık Raporu'nu yayınladı. Rapora göre Türkiye, en çok hesap kapatılması isteğinde bulunan ülkeler içinde liste başında.

Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın damadı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Berat Albayrak'ın e-posta adresindeki bilgilerin haber yapılmasıyla ilgili soruşturma kapsamında 14 gün gözaltında kalan Die Welt gazetesinin Türkiye temsilcisi Deniz Yücel tutuklandı. Deniz Yücel'e yöneltilen suçlamalar arasında, 15 Temmuz darbe girişimini kimin yaptığına ilişkin sorgulayıcı haber ve yorumlarıyla Cizre'de sokağa çıkma yasakları döneminde yaşanan bodrum baskınına ilişkin haberleri yer aldı.

Van'daki Nûda Kültür Merkezi ve Feqiyê Teyran Kültür Merkezi KHK ile kapatıldı.

Mersin'in Anamur İlçe Belediye Başkanı ile Kayseri'nin Develi İlçe Belediye Başkanı, Mahsun Kırmızıgül'ün *Vezir Parmağı* filminin ilçelerindeki sinemalarda gösterilmesine izin vermeyeceklerini açıkladı.

Yazar Pelin Buzluk, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'ndaki görevinden ihraç edildi. Buzluk, görevden ihraç edilme sebebinin akademisyenlere destek imzacısı yazarlar arasında yer alması olduğunu söyledi.

Digitürk, *NO* filmini *Dilediğin Zaman* uygulamasından çıkardı.

İzmir'de başkanlık referandumu sonrası yapılan "Hayır biz kazandık" eyleminde çekim yapmak isteyen belgesel yönetmeni Kazım Kızıl ve beraberindeki altı kişi tutuklandı. Kızıl, üç ay sonra tahliye oldu.

Referandumun ardından Adana'da yapılan ve sonuçların meşru olmadığını ifade edildiği eylemlerin fotoğraf ve videolarını paylaşanlar hakkında halkı kin ve düşmanlığa tahrik ve aşışılama suçlaması ile soruşturma başlatıldı.

İstanbul İdil Kültür Merkezi'ne yapılan polis baskınında gözaltına alınan, aralarında Grup Yorum üyelerinin de bulunduğu 11 kişiden 7'si tutuklandı.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ait 1453 İstanbul Kültür ve Sanat Dergisi son sayısında yer alan, esneyen bir kedi önünde "Erdo-Gone!, İnşallah, Maşallah" yazan görsel yüzünden kapatıldı, derginin çalışanları hakkında soruşturma başlatıldı.

Gaziantep'in AKP'li Şahinbey Belediyesi'nce dağıtılan *Kadın ve Aile İlmihali* adlı kitapta televizyon, dergi ve gazeteler "uyuşturucu" olarak nitelendirildi.

Milli Eğitim Bakanlığı "güvenli internet" uygulaması kapsamında çok sayıda haber sitesine sansür uygulamaya başladı. MEB bünyesinde faaliyet yürüten kurumlarda kimi haber sitelerine giriş engellendi.

Bir yazısında TBMM'yi aşışıladiğı iddiasıyla İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yargılanan BirGün gazetesi köşe yazarı Enver Aysever, hakaret' suçundan 10 bin 620 TL adli para cezasına çarptırıldı.

Dünyanın en büyük internet ansiklopedisi Wikipedia'nın tüm dillerdeki versiyonlarına Türkiye'den erişim engellendi. Erişim engelini sebebi olarak

'teröre destek veren içeriklerin kaldırılmaması' ve ABD merkezli kuruluşun Türkiye'de temsilcilik açmaması gösteriliyor.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB), World Cities Expo Etkinliği'nin konuklarından Wikipedia'nın kurucusu Jimmy Wales'i davetli listesinden çıkardı.

Haber sitesi sendika.org yıl boyunca sürekli sansürlendi. Bu rapor hazırlanırken erişim 62. kez engellenmiş, site <http://sendika62.org> adresinden yayın yapıyordu.

Sokağa çıkma yasaklarına ilişkin belgesel çekmek amacıyla gittikleri Diyarbakır'da gözaltına alınan ve bir süre tutuklu kaldıktan sonra serbest bırakılan Vice News muhabiri Jake Hanrahan, kameraman Philip Pendlebury, tercüman Mohamed İsmael Rasool ve şoför Abdullah Direkçi hakkında dava açıldı. Yapılan suçlama, "terör örgütüne yardımda bulunmak suretiyle üye olmak", "terör örgütü propagandası yapmak.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi önünde bulunan insan başlı aslan heykelleri kaldırıldı.

İzmir Devlet Opera ve Balesi Orkestra Şefi İbrahim Yazıcı ve Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrası Keman Sanatçısı Filiz Özsoy KHK ile ihraç edildi.

Piyanist Dengin Ceyhan sosyal medya paylaşımları gerekçe gösterilerek gözaltına alındı ve tutuklandı.

Zonguldak'ta yayın yapan Pusula gazetesinin sahibi Ali Rıza Tığ, AKP Zonguldak İl Yönetim Kurulu üyesi Harun Demir tarafından bir kafede darp edildi. AKP'li Demir'in, ailesinin şirketine ilişkin haberlerden rahatsızlık duyduğu için saldırıyı yaptığı ifade edildi.

Başbakanlık Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından Elle dergisinin Mart 2017 sayısı için 'muzır neşriyat' kararı alındı.

16'ncı !f İstanbul Bağımsız Filmler Festivali'nin programında yer alan

Haluk Bilginer'in Büyük Türkiye Cumhuriyeti'nin 47'nci başkanını canlandırdığı *Son Şinitzel* isimli film, eser işletme belgesi alamadığı gerekçesiyle gösterilemedi.

İzmir'in Torbalı ilçesinde bulunan Tanrıça Demeter ve kızı Persephone'nin heykeli kaldırılarak yerine Osmanlı tuğrası anıtı dikildi.

Diyarbakır'ın Sur ilçesine bağlı İskenderpaşa Mahallesi'nde bulunan Avesta Yayınevi'nin deposu kimliği belirsiz kişi veya kişilerce ateşe verildi.

Yayın hayatına 40 yıldır devam eden Belge Yayınları polis tarafından basıldı, 2 bin kitaba el konuldu.

Kastamonu Üniversitesi Senatosu, Cide Rifat Ilgaz Meslek Yüksek Okulu'nun adını Cide Meslek Yüksek Okulu olarak değiştirme kararı aldı. Karar tepkiler üzerine geri çekildi.

Tunceli Valiliği, 17. Munzur Kültür ve Doğa Festivali'ne OHAL gerekçesiyle izin verilmeyeceğini açıkladı.

Özgür Gazeteciler Cemiyeti Eş Başkanı Nevin Erdemir için hazırlanan iddianamede Erdemir'in not defterinde bulunan Albert Camus ve Spinoza'nın isimleri 'örgüt üyesi' olarak değerlendirildi.

Türkçe-Kürtçe olarak iki dilde kitap yayımlayan Aram Yayınları'nın 75 kitabı yasaklandı.

Güneydoğu kentlerinde yaşanan ablukanın son bulması için "Bu suça ortak olmayacağız" başlıklı bildiriye imza atan akademisyenlere 'terör örgütü propagandası' yaptıkları iddiasıyla dava açıldı.

ETHA ve ANF muhabiri Arzu Demir'in *Savaşta Barışta Özgürlükte Aşkta Dağın Kadın Hali* kitabı yasaklandı. Arzu Demir'in *Devrimin Rojava Hali* kitabı da yasaklanmıştı.

İzmir'deki Roboski anmasında oyun sahneleyen Yenikapı Tiyatrosu oyuncularından Abdulhakim Bağış, bir günlük tutukluluğun ardından denetimli serbestlik yasası kapsamında serbest bırakıldı.

Jin Haber Ajansı editörlerinden Zehra Doğan tutuklandı. Aynı zamanda ressam da olan ve Nusaybin'de kaldığı dönemde, sokağa çıkma yasağı ve güvenlik operasyonlarıyla ilgili birçok resim yapan Doğan'ın resimleri ve sosyal medya paylaşımları örgüt propagandası olarak kabul edildi.

Beşiktaş Belediyesi'nin 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı kapsamında hazırladığı dört günlük festival, İstanbul Valiliği tarafından güvenlik gerekçesiyle iptal edildi.

Van'ın Çatak Belediyesi'ne atanan kayyım Hacı Asım Akgül, Tahir Elçi'nin adını taşıyan parkı, Şehit GK Ali Ogün Parkı olarak değiştirdi.

Urfa'nın Siverek ilçesinde yer alan Kürt sanatçı Şivan Perwer'e ait heykel, kimliği belirsiz kişi ya da kişilerce tahrip edildi.

New York City University'de akademisyen olan Yasemin Yılmaz'ın Koç Üniversitesi'ndeki 'basın özgürlüğü' konulu sunumu "politik hassasiyetler" gerekçe gösterilerek iptal edildi.

Fehim Taştekin'in *Kürtlerin Zamanı* ile Murat Türk'ün *Köprüdeki Düşman* kitapları, haklarında herhangi bir yasaklama kararı olmadığı halde Silivri Cezaevi'ne alınmadı.

Türkiye'de haziran ayı başından beri kullanılabilen Pride butonu uygulaması dolaşımdan kaldırıldı.

İdil Kültür Merkezi'ne yapılan polis baskını sonrasında nedeni belli olmayan gözetli ve tutuklamalarda Mehter Marşı eşliğinde işkenceler yapıldığı ortaya çıktı.

9. Kadıköy Kitap Günleri'ne katılmak için başvuran Avesta Yayınları, Aram Yayınları ve İsmail Beşikçi Vakfı Yayınları etkinlikte kendilerine yer bulamadı.

25. *Musa Anter ve Özgür Basın Şehitleri Gazetecilik Ödülleri* töreni, Beyoğlu Kaymakamlığı tarafından OHAL gerekçe gösterilerek yasaklandı.

Bütün çalışanları kadın olan haber sitesi Şûjin'le birlikte, Rojeva Medya ve dihaber de kapatıldı.

Samsun Bafra T Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutuklu bulunan karikatürist Melih Gürler, Edirne Cezaevi'ndeki Selahattin Demirtaş'a mektup yazdı. Adalet Bakanı'na hakaretten 10 ay ceza aldı.

Babası Ahmet Kaymaz'la birlikte 2004 yılında Mardin Kızıltepe'de kurşunlanarak öldürülen 12 yaşındaki Uğur Kaymaz adına ilçede yaptırılan heykel, kayyım tarafından kaldırıldı.

Star gazetesinde iktidara muhalif ve aykırı yazılarıyla dikkat çeken Lütfü Oflaz, yazısının yayımlanmaması üzerine gazeteden ayrıldı.

Tunceli Ovacık'ta düzenlenmesi planlanan 1. Uluslararası Ovacık Sanat Günleri OHAL gerekçe gösterilerek iptal edildi.

Yönetmen Mustafa Altıoklar hakkında sosyal medyaki paylaşımları nedeniyle gözaltı kararı çıkartıldı.

Kürtçe dil eğitmeni ve yazar Hasip Yanlıç gözaltına alındı. Yanlıç'ın evinde yapılan aramada Hasan Cemal'in *Delila* kitabıyla birlikte beş kitaba daha el konuldu.

Milli Eğitim Bakanlığı, 7. sınıf Sosyal Bilgiler Öğrenci Çalışma Kitabı'nı dağıtıktan sonra "iktidarın basına sansürü"nü anlatıldığı bölümü fark ederek "acil toplatma kararı" aldı.

21. İstanbul Tiyatro Festivali kapsamında *III. Richard*'ı sahneleyecek Schaubühne Berlin, etkinlikten çekildi. Topluluk, Türkiye'deki keyfi ve tutarsız tutuklamaları gerekçe göstererek güvenliklerinden endişe duyduklarını dile getirdi.

36. TÜYAP Kitap Fuarı'nda Kırmızı Kedi Yayınevi standında Meral Akşener hakkında yazdığı *Aseha* adlı kitabını imzalayan gazeteci Sabahattin Önkibar'a yaklaşık 10 kişilik bir grup saldırdı.

Ekoloji üzerine çalışmalarıyla da tanınan HDP Hopa İlçe Eş Başkanı ve yazar Cemil Aksu, sosyal medya paylaşımları gerekçe gösterilerek tutuklandı.

12. Contemporary İstanbul sanat fuarında, İranlı kadın sanatçı Niloufer Banisadr'ın başörtülü ve sırt/karın bölgeleri açık görselleri ile Atatürk fotoğraflarını yan yana kullandığı eseri 'provokatif öğeler barındırdığı' gerekçesiyle fuar yönetimi tarafından sergiden kaldırıldı.

Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği Uluslararası Antalya Film Festivali'nde "ulusal film yarışma" kategorisi kaldırıldı.

RTÜK, Rûdaw TV'nin Türksat uydusundan çıkarılmasını görüşmek üzere olağanüstü toplandı. Kurul, Rûdaw'ın yanı sıra K24 ve Waar'ı da Türksat'tan çıkarma kararı aldı.

Barış Pehlivan ve Barış Terkoğlu imzalı *Mahrem/Gizli Belgelerde Türkiye'nin Sırları* adlı kitabın satışı, AKP Kahramanmaraş Milletvekili Celalettin Güvenç'in talebiyle mahkeme tarafından yasaklandı.

Diyarbakır'ın Lice Belediyesi'ne atanan kayyım, Ceylan Önkol ile Medeni Yıldırım'ın adlarının verildiği parkların isimlerini değiştirdi. Kayyım atanan Yenişehir Belediyesi ise Kürt edebiyatın önemli isimlerinden Mehmed Uzun adına yapılan parktaki Kürtçe tabelanın yerine Türkçe tabela astı.

Ankara Üniversitesi DTCF'de dekan, kampüse enstrümanla girmeyi yasakladı, kampüse sokulmak istenen enstrümana ziyaretçi kartı çıkarıldı. Tiyatro öğrencisinin neden enstrümanların kampüse alınmadığı sorusuna İhsan Çiçek, "Kaymakamın öldürüldüğü gün enstrüman çalınıp halay çekildi, içeride Kürtçe şarkı çalıp provokasyon yapılmayacağını bilemem" diyerek cevapladı.

Sabah Gazetesi manşetinden, Mustafa Altıoklar, Bülent Emrah Parlak, Cem

Mumcu, Şehrazat, Levent Üzümcü ve Ceren Moray'a "Türkiye düşmanları" diyerek fotoğraflarını yayımladı.

Cumhuriyet Davası: Güray Öz, Musa Kart, Bülent Utku, Hakan Kara, Önder Çelik, Kemal Güngör ve Turhan Günay tahliye edildi. Diğer sanıklar hâlâ tutuklu.

Bilim-kurgu sinemasının klasiklerinden Blade Runner'ın devam filmi Blade Runner 2049'un çıplaklık içeren sahnelerinin Türkiye'de dijital müdahaleyle kesildiği ortaya çıktı.

British Journal of Photography'nin yılın takip edilmesi gereken fotoğrafçıları listesinde gösterdiği fotoğraf sanatçısı Çağdaş Erdoğan "örgüt üyeliği" suçlamasıyla tutuklandı.

Resim öğretmeni ve ressam Fatoş İrwen, Diyarbakır'da tutuklandı. Diyarbakır'dan, İstanbul'a dönmek üzere gittiği havaalanında tutuklanan İrwen'in, 2013 yılında hakkında açılan bir davadan dolayı cezaevine konulduğu bildirildi.

Sivil toplum çalışmalarıyla bilinen Anadolu Kültür Yönetim Kurulu Başkanı Osman Kavala gözaltına alındıktan sonra "Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmaya teşebbüs" ve "Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs" suçlamalarıyla tutuklandı.

Yazar İhsan Eliaçık, Kayseri Kitap Fuarı girişinde bir grubun hakaretine uğradı. Eliaçık'ın yayıncısı Tekin Yayınevi ve Türkiye Yayıncılar Birliği'nin çağrısıyla Ayrıntı, İletişim, Metis, Doğu, Günışığı, On8 ve Doğan'ın da aralarında bulunduğu yayınevleri fuarı terk etti.

Abdülmecid Efendi Köşkü'nde Ömer Koç Koleksiyonu'ndan derlenen *Kapı Çalana Açılır* sergisine saldıran bir grup "Laiklik bu mu" diyerek eser tahrip etmek istedi.

Kayseri Kitap Fuarı'nda saldırıya uğrayan İhsan Eliaçık önce Trakya Kitap Fuarı'na onur konuğu olarak davet edildi, daha sonra fuar yönetimi tarafından davetin asılsız olduğu söylendi.

27. İstanbul Sanat Fuarı'nda ressam Mustafa Özel imzalı nü tabloların sosyal medyada hedef gösterilmesi üzerine sanatçının eserleri TÜYAP yönetimi tarafından kaldırıldı. İstanbul Sanat Fuarı'na getirilen +18 uygulamasının ardından eserler tekrar yerlerine konuldu.

Ankara'da ilk kez düzenlenecek olan Alman LGBTİ Film Günleri "birtakım toplumsal hassasiyet ve duyarlılıklar" nedeniyle yasaklandı.

Ankara Valiliği, LGBTT ve LGBTİ örgütlerin sinema, sinevizyon, tiyatro, panel, söyleşi, sergi gibi etkinliklerinin 18 Kasım'dan itibaren süresiz olarak yasaklandığını duyurdu.

ODTÜ'de 3. Yurt kantininde *Pride (Onur)* adlı film gösterimi yapıldığı sırada, okul yönetimi kantinin elektriğini kesti.

Kocaeli Valiliği, yaz aylarında çocuklar için düzenlediği sosyal ve kültürel atölye çalışmalarını gerekçe göstererek Körfez Halkevi için mühürleme kararı çıkardı.

Susma Platformu'nun Kazım Öz'ün filmi *Zer*'i 24 Kasım'da saat 20.30'da Cinevan sinema salonunda gerçekleşecek olan film gösterimi ve yönetmen Kazım Öz'le söyleşi etkinliği Van Valiliği tarafından son anda izin verilmemesi nedeniyle iptal edildi.

TRT, Kılıçdaroğlu, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ailesi ve yakınlarının yurtdışına para transferi yaptığına ilişkin iddiaları kamuoyuna açıkladığı sırada canlı yayını kesti.

Nâzım Hikmet'in Yapı Kredi Yayınları tarafından ilk kez 2002 yılında yayımlanan *Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim* isimli kitabının sansürlü olduğu ortaya çıktı.

Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın hayatını anlatan *Reis* filminin yapımcısı ve 15 Temmuz darbe girişimini konu alan *Uyanış* filminin tutuklu yönetmeni Ali Avcı hakkında 22.5 yıla kadar hapis istemiyle dava açıldı.

Sur'da 2 Aralık 2015'te ilan edilen ve hâlâ devam eden sokağa çıkma

yaşının 2. yıldönümü kapsamında Şişli Cemil Candaş Kent Kültür Merkezi'nde izleyiciyle buluşması planlanan *Sûr: Ax û Welat* isimli belgeselin gösterimi engellendi.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi tarafından engelli çocukların anadillerinde kaynağa ulaşması için açılan Sesli Kütüphane kapatıldı. Birimde çalışanların işine son verilirken kayıtlara erişim de engellendi.

Mardin Kızıltepe İlçe Belediyesi'ne atanan kayyım Ahmet Odabaşı'nın talimatıyla Kürt müzisyen Ali Temel'in ismini taşıyan Ş. Elî Temel Kültür ve Sanat Merkezi kapatıldı.

2015 yılında, 34. İstanbul Film Festivali'nde eser işletme belgesi olmadığı gerekçesiyle gösterimi engellenen ancak daha sonra birçok kentte gösterimi gerçekleşen Bakur/Kuzey belgeselinin yönetmenleri Ertuğrul Mavioğlu ve Çayan Demirel'e, iki yılın ardından Batman Savcılığı tarafından "terör propagandası yapmak" suçundan dava açıldı.

TEMA Vakfı Kurucu Başkanı Hayrettin Karaca'nın Yalova sahilinde bulunan heykeli kimliği belirlenemeyen kişiler tarafından tahrip edildi. Karaca'nın heykeli daha önce de iki kez daha saldırıya uğramış ve heykelin değişik yerleri parçalanmıştı.

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından TÜYAP hakkında, 2014'ten sonra 15 Temmuz 2016 darbe girişimine kadar Türkiye İşadamları ve Sanayiciler Konfederasyonu'nun (TUSKON) toplantılarına, fuarlarına ve kongrelerine evsahipliği yaptığı gerekçesiyle soruşturma başlatıldı.

CNR Expo Fuarçılık, düzenlediği kitap fuarlarına Siyah Beyaz Yayınevi'nin katılımını engelledi.

KHK ile Hatay'daki okul öncesi öğretmenliği görevinden ihraç edilen Duygu Şahlar'ın, tutuklanan kamu emekçilerinin hikâyelerinden yola çıkarak sahneye koyduğu *Bişey Anlatıcım Eee? Kurtulduk mu?* adlı oyunu Muğla'da Milas, Bodrum, Datça, Marmaris, Fethiye kaymakamlıkları tarafından yasaklandı.

13-17 Aralık 2017 tarihleri arasında İstanbul, Van ve Diyarbakır'da gerçekleştirilmesi planlanan Hangi İnsan Hakları Film Festivali'nin Diyarbakır ayağına Diyarbakır Valiliği tarafından izin verilmedi.

Diyarbakır D Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde tutuklu bulunan Mahsum Koyun'a gönderilen Karanlık Çökerken Umutsuzluğa Karşı İyimsellik, İktidar Seçkinleri, Robinson Crusoe, Küçük Prens, Ali Baba ve Kırk Haramiler, Peter Pan, Tom Sawyer ve Kanatların Gölgesinde Şengal Dile Gelirse adlı kitaplar, "şifreli ve kontrolsüz haberleşmeye yol açıp kurum güvenliğini tehlikeye düşürebileceği" gerekçesiyle verilmedi.

British Council-KuirFest ortaklığıyla 25 Kasım'da Pera Müzesi Oditoryumu'nda düzenlenmesi planlanan ancak Beyoğlu Kaymakamlığı'nca "anayasal düzene ve genel ahlaka aykırı olabileceği" gerekçesiyle ileri bir tarihe ertelenen Kuir Kısalar gösterimi ve söyleşisine 29 Aralık'ta tekrar yasak kararı çıktı. 12 Ocak'ta gerçekleştirilmesi planlanan etkinliğin keyfi sansür gerekçesi bu kez "kamu esenliğinin sağlanması" oldu.

Tutuklu Gazeteciler Listesi

Bu liste, ifade özgürlüğünü kullandığı için soruşturma ve kovuşturmaya uğrayanlar hakkındaki yasal süreci takip eden www.expressioninterrupted.com/tr/ sitesinden alınmıştır. (05/12/2017)

Abdulkadir Turay

Abdullah Kaya

Abdullah Kılıç

Abdullah Özyurt

Abdulvahap İş

Ahmet Altan

Ahmet Feyzullah Özyurt

Ahmet Memiş

Ahmet Metin Sekizkardeş,

Ahmet Şık

Ahmet Turan Alkan

Ahmet Yavaş

Akın Atalay

Alaattin Güner

Ali Ahmet Böken

Ali Aşık

Ali Babür Boysal

Ali Bulaç

Ali Ünal

Ali Yüce

Arafat Dayan

Aslı Ceren Aslan

Ayhan Demir

Ayşe Nazlı Ilıcak

Ayşenur Parıldak

Aytekin Gezici

Aziz İstegün

Bayram Kaya

Behram Kılıç

Beytullah Özdemir

Burak Ekici

Burçin Dokgöz

Cemal Azmi Kalyoncu

Ceren Taşkın

Cuma Kaya

Cuma Ulus

Cüneyt Seza Özkan

Çağdaş Erdoğan

Deniz Yücel

Emin Demir

Emre Soncan

Ercan Gün

Erdal Süsem

Erdal Şen

Erdoğan Alayamut

Erol Yüksel

Erol Zavar

Fahrettin Kılıç

Faruk Akkan

Ferhat iftçi

Fevzi Yazıcı

Gökçe Fırat ulhaođlu

Gurbet akar

Gültekin Avcı

Habip Güler

Hakan Aksel

Hakan Ergün

Hakan Taşdelen

Halil İbrahim Mert

Hamit Dilbahar

Hamza Günerigök

Hanım Büşra Erdal

Hasan Duman

Hatice Duman

Havva Cuştan

Hayati Yıldız

Hidayet Karaca

Hüseyin Aydın

Hüseyin Turan

İbrahim Balta

İbrahim Kareyeđen

İdris Okur

İdris Sayılgan

İsmail Efe

İsmail Ersan

İsminaz Temel

Kamuran Sunbat

Kemal Demir

Kemal Özer

Kenan Karavil

Mehmet Ali Ay

Mehmet Altan

Mehmet Baransu

Mehmet Dener

Mehmet Güleş

Mehmet Gündem

Mehmet Kuru

Mehmet Özdemir

Meltem Oktay

Mikail Barut

Miktat Algül

Mizgin Çay

Muhammet Taşçılar

Muhsin Pilgir

Murat Avcıoğlu

Murat Çapan

Murat Dağdeviren

Murat Sabuncu

Mustafa Erkan Acar

Mustafa Gök

Mustafa Ünal

Mutlu Çölgeçen

Mutlu Özay

Mümtazer Türköne

Nadir Yücel

Nedim Türfent

Nizamettin İzgi

Nuh Gönültaş

Nur Ener

Nuri Durna

Nuri Yeşil

Nurullah Kaya

Oğuz Usluer

Osman Yakut

Ömer Oruç

Özcan Keser

Özkan Erdoğan

Rabia Özkaya

Ramazan Alkan

Resul Cengiz

Sadık Demir

Sait Gürkan Tuzlu

Salih Erbekler

Sami Tunca

Semiha Mete

Serhat Şeftali

Serkan Aydemir

Serkan Erdoğan

Seyid Kılıç

Seyithan Akyüz

Şahabettin Demir

Şahin Alpay

Şeref Yılmaz

Şerife Oruç

Tahsin Kürklü

Togay Okay

Tuncer Çetinkaya

Ufuk Şanlı

Ünal Tanık

Vahit Yazgan

Yakup Çetin

Yakup Şimşek

Yalçın Güler

Yasir Kaya

Yener Dönmez

Yetkin Yıldız

Yılmaz Kahraman

Zafer Özsoy

Zehra Doğan

Ziya Ataman

Kapatılan Basın Yayın Organları

Bugün TV

Can Erzincan TV

Dünya TV

Hira TV

Irmak TV

Kanal 124

Kanaltürk

MC TV

Mehtap TV

Merkür TV

Samanyolu Haber

Samanyolu TV

SRT TV

Tuna Shopping TV

Yumurcak TV

İMC TV

Hayat'ın Sesi TV

Özgür Gün TV

Van TV

Van Genç TV

TV 10

Jiyan TV

Azadi TV

Denge TV

Mezopotamya TV

Med Nuçe TV

Birlik Medya TV

Barış TV

Adana Medya Gazetesi

Akdeniz Türk Gazetesi

Şuhut'un Sesi Gazetesi

Kurtuluş Gazetesi

Lider Gazetesi

İscehisar Gazetesi

Durum Gazetesi

Türkeli Gazetesi

Antalya Gazetesi

Yerel Bakış Gazetesi

Nazar Gazetesi

Batman Gazetesi

Batman Postası

Batman Doğuş Gazetesi

Bingöl Olay Gazetesi

İrade Gazetesi

İskenderun Olay Gazetesi

Ekonomi Gazetesi

Ege'de Son Söz Gazetesi

Demokrat Gebze Gazetesi

Kocaeli Manşet Gazetesi

Bizim Kocaeli Gazetesi

Haber Kütahya Gazetesi

Gediz Gazetesi

Zafer Gazetesi

Hisar Gazetesi

Turgutlu Havadis Gazetesi

Milas Feza Gazetesi

Türkiye'de Yeni Yıldız Gazetesi

Hakikat Gazetesi

Urfa Haber Ajansı

Ajans 11

Yeni Emek Gazetesi

Banaz Postası

Son Nokta Gazetesi

Merkür Haber

Millet Gazetesi

Bugün Gazetesi

Meydan Gazetesi

Özgür Düşünce Gazetesi

Taraf Gazetesi

Yarına Bakış Gazetesi

Yeni Hayat Gazetesi

Zaman Gazetesi

Today's Zaman

Özgür Gündem

Azadiya Welat

Batman Çağdaş Gazetesi

Cizre Postası Gazetesi

Güney Express Gazetesi

İdil Haber Gazetesi

Kızıltepe'nin Sesi Gazetesi

Prestij Haber Gazetesi

Urfanatik Gazetesi

Yüksekova Haber

Akademik Araştırmalar Dergisi

Aksiyon Dergisi

Asya Pasifik Dergisi

Bisiklet Çocuk Dergisi

Diyalog Dergisi

Avrasya Dergisi

Ekolife Dergisi

Ekoloji Dergisi

Fountain Dergisi

Gonca Dergisi

Gül Yaprığı Dergisi

Nokta Dergisi

Sızıntı Dergisi

Yağmur Dergisi

Yeni Ümit Dergisi

Zirve. Dergisi

Evrensel Kültür Dergisi

Özgürlük Dünyası Dergisi

Tiroj Dergisi

Aksaray Mavi Radyosu

Aktüel Radyo

Berfin Radyo

Burç Radyo

Cihan Radyo

Dünya Radyo

Esra Radyo

Haber Radyo Ege

Herkül Radyo

Jest Radyo

Kanaltürk Radyo

Radyo 59

Radyo Aile Rehberi

Radyo Bamteli

Radyo Cihan

Radyo Fıkıh

Radyo Küre

Radyo Mehtap

Radyo Nur

Radyo Şemşik

Samanyolu Haber

Umut Radyo

Yağmur Radyo

Rengin Radyo

Özgür Radyo

Ses Radyo

Radyo Karacadağ

Özgür Güneş Radyosu

Patnos FM

Dünya Radyo

Altın Burç Yayınları

Burak Basın Yayın Dağıtım

Define Yayınları

Dolunay Eğitim Yayın Dağıtım

Giresun Basın Yayın Dağıtım

Gonca Yayınevi

Gül Yurdu Yayınları

GYV Yayınları

Işık Akademi Yayınları

Işık Özel Eğitim Yayınları

İklim Basın Yayın Pazarlama

Kaydırak Yayınları

Kaynak Yayınları

Kervan Basın Yayıncılık

Kuşak Yayınları

Muştu Yayınları

Nil Yayınları

Rehber Yayınları

Sürat Basım Yayın Reklamcılık
Eğitim Araçları

Sütun Yayınları

Şahdamar Yayınları

Ufuk Basın Yayın Haber Ajans
Pazarlama

Ufuk Yayınları

Waşanxaneya Nil Yayıncılık

Yay Basın Dağıtım

Yeni Akademi Yayınları

Yitik Hazine Yayınları

Zambak Basın Yayın Eğitim Turizm

Cihan Haber Ajansı

Muhabir Haber Ajansı

SEM Haber Ajansı

Dicle Haber Ajansı

Jin Haber Ajansı

Express Gazetesi, Adana

Türkiye Manşet, Çorum

Dağyeli Gazetesi, Hatay

Akis Gazetesi, Kütahya

İpekyolu Gazetesi, Ordu

Son Dakika Gazetesi, İzmir

Yedigün Gazetesi, Ankara

Habereksen Dergisi, Samsun

Batman FM

Dokuz8 Haber

Kurultay Haber

Yol TV

Kanal On4

Kanal 124

Yürüyüş Dergisi

İpekyolu Van Gazetesi

İBB Kültür Dergisi

Dihaber Ajansı

Şujin Haber Ajansı

Rojeva Medya

Diyarbakır ve Güneydoğu Bölge

Kürt İllerinde Ohal'in Kültür Sanatla İmtihanı

Vecdi Erbay

OHAL ile hayatın bir parçası olan KHK'ler, kültür sanat alanında da ağır tahribatlara neden oldu. Bunu en iyi hisseden ise Demokratik Bölgeler Partisi'nin (DBP) yönettiği belediyeler oldu. Çokdilli bir belediyecilik anlayışına sahip olan DBP'li belediyeler, kadın ve kültür sanat kurumlarıyla da dikkat çekiyordu. Ancak KHK ile belediyelere kayyım atanınca bu kurumların tümü ya kapatıldı ya da personelin işine son verilerek işlevsiz hale getirildi. Kimi kurumlar ise içeriğinden uzaklaşarak Kur'an kursu vermeye başladı. KHK'den önce DBP'nin yönettiği belediyelerin sayısı 102 idi. 3'ü büyükşehir olmak üzere bu belediyelerin 94'üne kayyım atandı. Şimdiye kadar 94 belediye başkanı tutuklandı, hâlâ tutuklu bulunan belediye başkanı sayısı ise 70. Tutuklu bulunan bazı belediye başkanları, aradan aylar geçmesine rağmen hâlâ mahkemeye çıkarılmadı.

DBP'li belediyelerin kültürel alanlara yaklaşımını ve bu konudaki çalışmalarını özetlemek gerekirse;

DBP'li belediyeler, kültürel kırım kısılacında olan Kürtlerin ve bölge halklarının (Süryaniler, Ermeniler, Mihelmiler) umudu oldu. Çünkü DBP'li belediyelerin temel ilkesi bütün kültürlerin korunması ve geliştirilmesiydi. Bu anlayışla kültür sanat çalışmalarını başat çalışma olarak esas aldılar. Tek dil ve kültür üzerinden kendini kurgulamış devlet geleneğine karşı, kültürel zenginlik ve kültürel çeşitlilik prensibinden ödün vermeden çalışmalarına başladılar. Devraldıkları belediyeler, öncesi itibarıyla ne teknik açıdan ne de zihniyet açısından buna hazırды. Hatta devlet bu temelde kendini örgütlemiş ve bölgedeki belediyeleri özellikle bazı imkanlardan mahrum bırakmıştı. Bu nedenle DBP'li belediyeler, devrim niteliğinde çalışmalar yaptı demek mübalağa olmaz.

Diyarbakır'dan başlayarak belediyesini kazandıkları her yerde kültür sanat festivalleri yapmaya başladılar. Amed Kültür Sanat Festivali, Amed Film Günleri, Van Kültür Sanat Festivali, Munzur Doğa ve Kültür Festivali, Şırnak Berxbir (Koyun Kırpma) Festivali, Muş-Varto Girê Koxê (Koğ Tepesi) Festivali, Batman Kültür Sanat Festivali ve Yılmaz Güney Film Günleri gibi festivaller geleneksel hale getirildi.

Dönemsel kültürel ve sanatsal etkinliklerin yanı sıra DBP'li belediyeler tarafından farklı kültür ve dillerin geliştirilmesi amacıyla kültür sanat merkezleri de açıldı.

Belediyeler bünyesinde faaliyet yürüten kültür merkezlerinden bazıları; Van Büyükşehir Belediyesi Nuda Kültür Merkezi, Diyarbakır Kayapınar Belediyesi Cigerxwîn Kültür ve Gençlik Merkezi, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Aram Tigran Konservatuarı, Şırnak Cizre Belediyesi Berîvan Kültür Merkezi, Batman Belediyesi Yılmaz Güney Sinema Salonu, Batman Belediyesi Bahar Kültür Sanat Merkezi, Ağrı Belediyesi Sema Kültür Sanat Merkezi, Mardin Nusaybin Mîtanî Kültür Merkezi.

Sanat eğitimcilerinin atölyeleri aracılığıyla da yerel bir dinamik oluşturuldu. Bu dinamik ileriki yıllarda kentlerin kültür sanat gündemini belirleyecek çok önemli çalışmalar açığa çıkardı. Yüzlerce sanatçı, edebiyatçı ve akademisyen bölge halklarıyla buluşturuldu. Sinema günleri, film festivalleri ve edebiyat günleri çalışmalarıyla halkın bu yöndeki talep ve ihtiyaçlarına cevap vermeye çalışıldı. Dil koruma ve geliştirme şube müdürlükleri kurularak asimilasyonun hedefinde olan bölge dillerinin geliştirilmesi, kullanılması ve yaygınlaştırılmasının önünün açılması sağlandı. Şehir tiyatrosu oluşturularak halk tiyatrosu ile buluşturuldu. Bu çalışma kapsamında hem yerel tiyatro ivme kazandı hem de çok değerli oyunlar bölge halklarının dilleriyle sahnelendi.

Örneğin Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu bünyesinde *Mala Dinan û Mala Extiyaran (Deliler ve Yaşlılar Evi)* Kürtçe komedi oyunu ve Haldun Dormen yönetmenliğinde *Bir Kış Masalı (Çîrokek Zivistanê)* oyunu yüzlerce kez sahnelendi. Tiyatro festivalleri oluşturmak hedeflendi ve çoğu yerde pratikleşmeye başladı.

Kayımdan sonra...

DBP'li belediyelerin döneminde yaptığı çalışmalar kısaca böyle. Belediyelere kayyım atandıktan sonra durum tam tersine döndü. Belediyelere kayyım olarak atanan valiler ile kaymakamların ilk müdahale ettiği alanlar, sosyal ve kültür sanat alanları oldu. Festivaller iptal edildi, tiyatrolar ve sanat kurumları işlevsiz hale getirildi, parkların Kürtçe olan isimleri değiştirildi, heykeller tahrip edilerek kaldırıldı.

Bölge halkının tepkisine neden olan çarpıcı örnekleri şöyle sıralamak mümkün:

16 Eylül 2016'da, Diyarbakır Merkez Sur Belediyesi'ne atanan kayyım, Diyarbakır

Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nda çalışan tiyatrocuları zabita kadrosuna geri çağırdı. 21 Kasım'da emeklilik talep eden tiyatrocuların 27 yıllık hakları verilmeksizin işlerine son verildi. 6 Ocak'ta Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nda (DBŞT) çalışan tiyatrocular, sözleşmeleri yenilenmeyerek işten çıkarıldı.

30 Eylül'de Batman Belediyesi Şehir Tiyatrosu Müdürlüğü, belediyeye atanan kayyım Şevket Ertuğ Aksoy tarafından feshedildi.

DBP'li belediyelerin kültür sanat kurumlarında birer tiyatro grubu bulunuyordu. Kayyımdan sonra kültür sanat kurumlarındaki tiyatrocular işten çıkarıldı ve tiyatro bu şekilde işlevsiz hale getirildi.

Kapatılan TV ve gazeteler

28 Eylül'de bölgede yayın yapan çok sayıda radyo ve televizyon KHK ile kapatıldı. Kapatılan yayın kurumlarının dilinin ağırlıklı olarak Kürtçe olması dikkat çekiciydi. Yayın ilkelerinden bağımsız olarak, kapatılan radyo ve televizyonların dili Kürtçe olduğu için kapatıldığı yönünde yaygın bir kanı mevcut.

Gün TV ve Radyo Kürtçe-Türkçe yayın yapan bir haber kanalıydı.

Jiyan TV Kürtçe-Türkçe yayın hayatına başlamış, ancak daha sonra sadece Kürtçenin Zazaca lehçesiyle yola devam etmişti. Zazaca, tehlike altında olan dil olarak gösteriliyor ve Jiyan TV bu dilde yayın yapan tek kanaldı.

Azadî TV, merkezi Diyarbakır'da olan ve Kürtçe-Türkçe haber kanalıydı. Merkezi Van'da olan Van TV Kürtçe-Türkçe yayın yapıyordu ve bölgenin kültürel birikimi hakkında yaptığı programlarla dikkat çekiyordu.

Zarok TV ise Kürtçe yayın yapan tek çocuk kanalıydı. KHK ile kapatılması tepkilere neden oldu ve Zarok TV bu tepkiler üzerine tekrar yayına başladı.

Kapatılan dernekler

22 Kasım 2016'da çok sayıda dernek KHK ile kapatıldı. Yaklaşık 10 yıl boyunca binlerce kişiye Kürtçe ders veren KURDİ- DER kapatılan dernekler arasındaydı.

Dicle Fırat Kültür Sanat Derneği de çalışmalarını Diyarbakır'da yürüten, tiyatro ve müzik grubu bulunan bir dernekti. Aynı KHK ile kapatılan Özgür Gazeteciler Cemiyeti ise bölgede çalışan gazetecilerin sorunlarını yakından takip eden ve çözmeye çalışan bir kurumdu.

DBP'li belediyelerin çocuklar için açtığı kreşler de kayyımların müdahalesi ile karşılaştı. Diyarbakır'da DBP'li belediyeler tarafından açılan İngilizce, Kürtçe ve Türkçe konuşulan kreşler kapatılmadı ancak birçok öğretmen işten çıkarıldı. Kreşlerin müfredatı değişti ve Türkçe ağırlıklı eğitim başladı.

İptal edilen festivaller

OHAL VE KHK ile belediyelere atanan kayyımlar, gelenekselleşen festivalleri iptal etti.

1 Ekim 2016'da hazırlıkları büyük ölçüde tamamlanan Uluslararası Malatya Film Festivali, son anda valilik tarafından iptal edildi.

17 Temmuz 2017'de 17. Munzur Kültür ve Doğa Festivali, Tunceli Valiliği tarafından OHAL'e dayandırılarak yasaklandı.

22 Temmuz'da Fatih Mehmet Maçoğlu'nun başkanlığını yürüttüğü TKP'li Ovacık Belediyesi'nin, düzenlemeyi planladığı 1. Uluslararası Ovacık Sanat Günleri, Tunceli Valiliği tarafından festivalin tek bir günde ve kapalı alanlarda yapılması şart koşulunca iptal edildi.

Batman, Şırnak, Varto'da gelenekselleşen festivaller, belediyelere kayyım atandığı için gerçekleşmedi.

Diyarbakır'da ise belediyelere atanan kayyımların işlerine son verdiği sanatçılar tiyatro ve müzik festivallerini gerçekleştirdiler. Bu festivallerin ekonomik ve mekan ihtiyacı kolektif bir dayanışmayla karşılandı.

Heykellere tahammül yok

DBP'li belediyeler tarafından yaptırılan heykeller KHK'ye ihtiyaç duymadan, belediyelere atanan kayyımların inisiyatifıyla kaldırıldı.

11 Ocak 2016'da Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin önünde duran iki Lamassu heykeli ve Rojava Parkı'ndaki *Roboski Anıtı* kayımlar tarafından kaldırıldı.

25 Şubat 2017'de Şırnak'ın Cizre Belediyesi'ne kayyım olarak atanan ilçe kaymakamı Ahmet Adanur, ilçe merkezinde bulunan Kürt siyasetçi Orhan Doğan'ın anıtını yıktırdı.

12 Mayıs'ta Urfa'nın Siverek ilçesinde, 2009'da belediye tarafından bulvara dikilen Kürt sanatçı Şivan Perwer'in heykeli, kimliği belirsiz kişi ya da kişilerce tahrip edildi.

11 Haziran'da Mardin'in Kızıltepe ilçesinde, Uğur Kaymaz Bulvarı'ndaki *Barış Heykeli*, polis ve zırhlı araçların eşliğinde yapılan bir gece yarısı operasyonu ile kepçelerle yerinden söküldü. Yerine saat kulesi dikildi.

28 Haziran'da Ağrı-Doğubeyazıt'ta belediye ekiplerince yıkılan Ehmedê Xanî heykeli için kayyım tarafından "kazaen zarar verildi" açıklaması yapıldı. Heykelin onarıldıktan sonra yeniden yerine konulacağı açıklanmış olsa da aradan aylar geçmesine rağmen heykel yerine konulmadı.

Parkların adı değiştirildi

19 Mayıs'ta Van'ın Çatak Belediyesi'ne atanan kayyım Hacı Asım Akgül, Tahir Elçi'nin adını taşıyan parkı, Şehit GK Ali Ogün Parkı olarak değiştirdi.

14 Temmuz'da Cegerxwîn Kültür Merkezi'nin de içinde yer aldığı, Parkorman'ın ismi, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kayyımı Cumali Atilla tarafından "15 Temmuz Şehitler Parkı" olarak değiştirildi.

29 Eylül'de, Ceylan Önkol'un adının verildiği park, Lice Belediyesi kayyımı Sinan Başak tarafından kaldırıldı.

2 Ekim'de, Diyarbakır'ın Yenişehir Belediyesi kayyımı Serdar Kartal, 11 Ekim'de yaşamını yitirisinin 10'uncu yılı olacak olan Kürt yazar Mehmed Uzun'un isminin verildiği parka müdahale etti. Tepkiler üzerine parka tekrar Mehmed Uzun adı verildi ancak parkın içindeki heykel yerine konulmadı.

Kitaplar ve resimler suç unsuru

1 Mart 2016'da Diyarbakır'ın Kayapınar Belediyesi'ne kayyım olarak atanan Mustafa Kılıç, Cegerxwîn Kültür Merkezi'ndeki kütüphaneden toplattığı kitapları basına sergileyerek çocuklara Marksizm, Zerdüştlük ve cinsel içerikli eğitimler verildiğini iddia etti.

11 Mayıs 2017'de DBP'li Gürpınar Belediyesi'nin hurdaya çıkarılan halk otobüsünü dönüştürerek açtığı Şair Niyazi Sönmez Kütüphanesi kayyım tarafından kapatıldı. Kayyım, kütüphanede örgüt propagandası yapıldığını ileri sürdü.

12 Mart'ta gazeteci ve ressam Zehra Doğan'a yaptığı bir resim ve iki haberden dolayı 'örgüt propagandası yapmak' gerekçesiyle üç yıla yakın hapis cezası verildi.

Sonuç niyetine

OHAL, KHK'ler ve kayyımların bölgedeki kültür sanat çalışmalarına darbe vurduğu bir gerçek. Bir yıl içinde DBP'li belediyeler bünyesinde faaliyet yürüten kültür sanat kurumlarının hepsine bir şekilde müdahale edildi.

Yukarıda da değinildiği gibi kurumlar ya kapatıldı ya da kuruluş işlevinden başka bir içerikle açık bırakıldı. Açık bırakılan kurumların müfredatı ve dili değiştirildi. Bazı kurumlarda dini eğitimler verildiği zaman zaman medyaya da yansdı.

Devlet, KHK marifeti ve kayyımlar aracılığıyla özellikle dile, bölge halkının değer biçtiği isimlere yönelerek bir hafızasızlaştırma ve asimilasyon politikasını gündemleştirdi. Devletin çabası karşılık bulur mu, bunu zaman gösterecektir elbette. Ancak süreç değişip DBP'li belediyelerin anlayışını devam ettirmek niyetiyle belediyeleri yönetecek olanları zor zamanların beklediği de bir gerçek. Devletin yaptığı tahribat, kolayca onarılacak gibi değil.

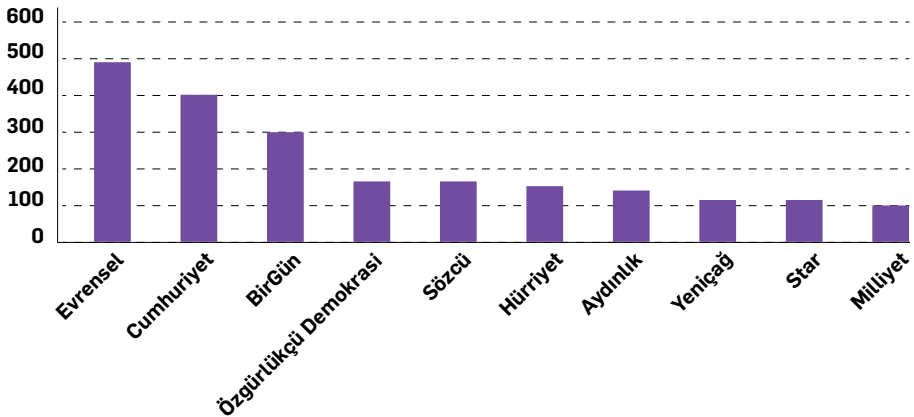
Bir yıllık sürecin sonunda açığa çıkan bir diğer sorun ise belediyelerden bağımsız faaliyet yürüten kültür sanat kurumlarının yetersizliği oldu. Diyarbakır'da tiyatro, sinema, sergi salonlarının yokluğu, belediyelere kayyım atandıktan sonra anlaşıldı. Daha çok sanatçıların çabasıyla alternatif kurumların yeni yeni oluşmaya başlamasını ise gelecek açısından olumlu ve umut verici olarak nitelendirmek gerekiyor. Ayrıca sanat, böyle zor zamanlarda kendini gösterebilen bir şeydir.

Medya İzleme¹

2016 Eylül ile 2017 Ekim ayına kadar olan süreçte incelediğimiz hem yazılı hem de internet medyasında kendisine ne kadar yer bulunduğunu araştırdığımız kelimeler:

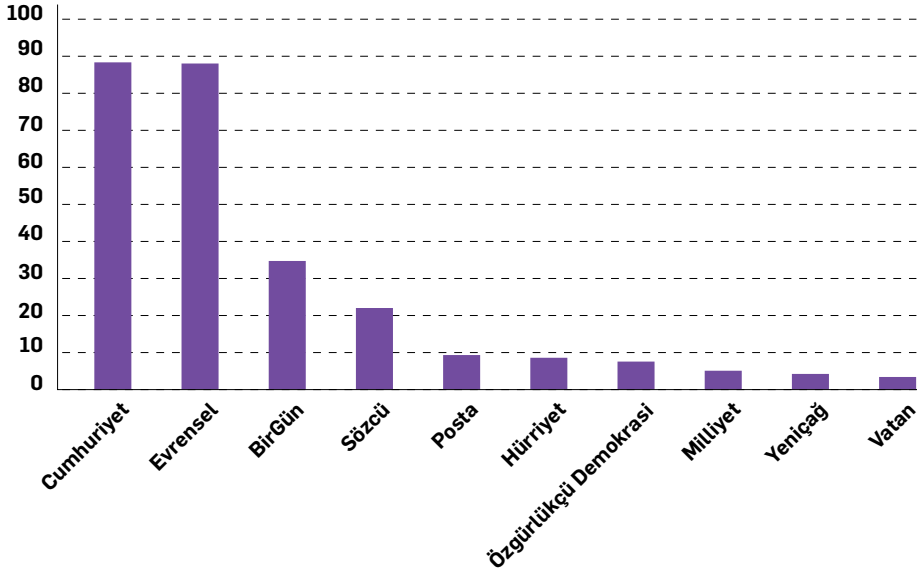
“Sansür”, “erişim engeli”, “kitaplar toplatıldı”, “Kürtçe savunma”, “ifade özgürlüğü”, “toplatma kararı”, “kapatma kararı”, “adı değiştirildi”, “yayımdan kaldırıldı”, “baskı altında”, “cumhurbaşkanına hakaret”, “Barış için akademisyenler”, “barış imzacıları”, “hedef gösterildi”, “tck 301”, “barış için/ barış istiyoruz”, “barış için sinemacılar”, “barış için edebiyatçılar”, “muhalif basın”, “gazetecilik suç değildir”, “hapiste gazeteci”

Sansür (İlk 10 Gazete)

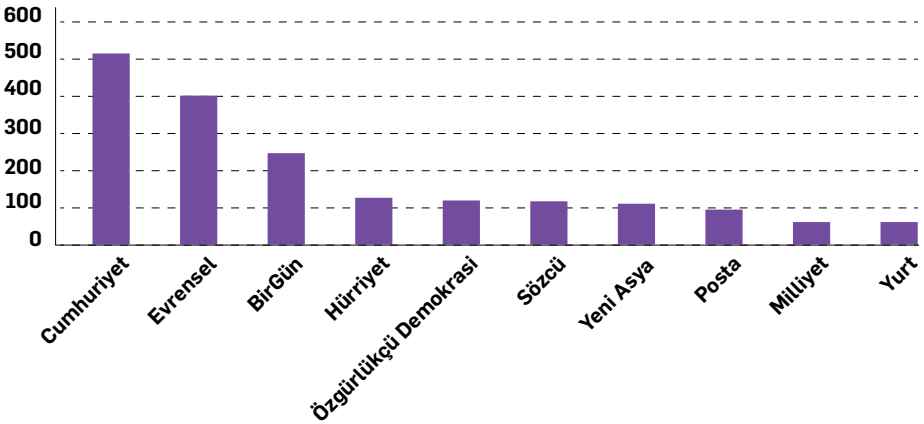

¹ Bu bilgiler Medya Takip Merkezi ile ortak çalışma sonucunda derlenmiştir.

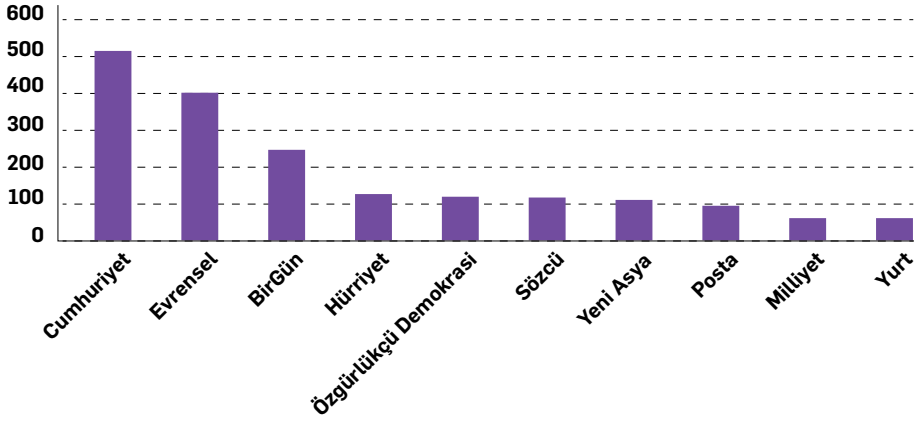
Gazetecilik Suç Değildir (İlk 10 Gazete)

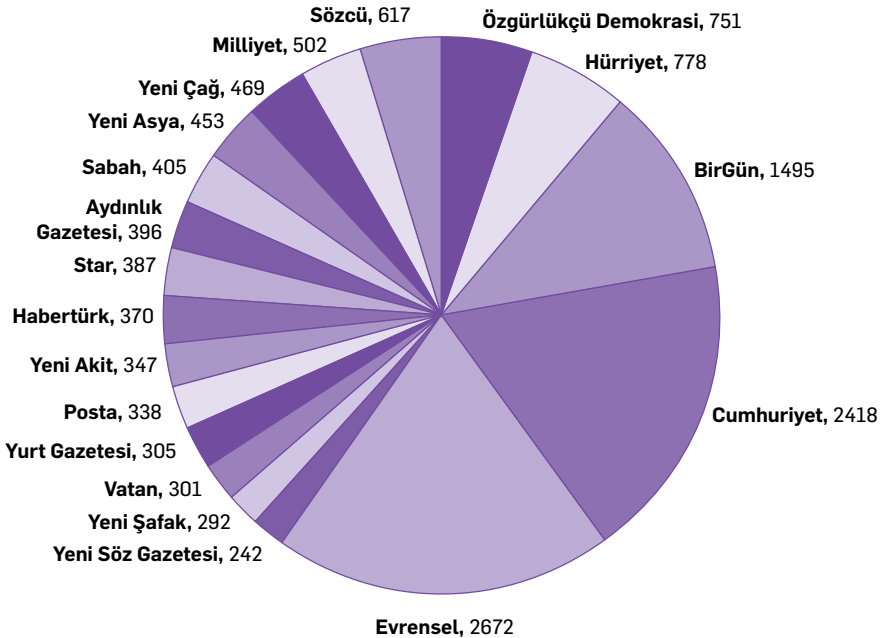
Hapiste Gazeteci (İlk 10 Gazete)

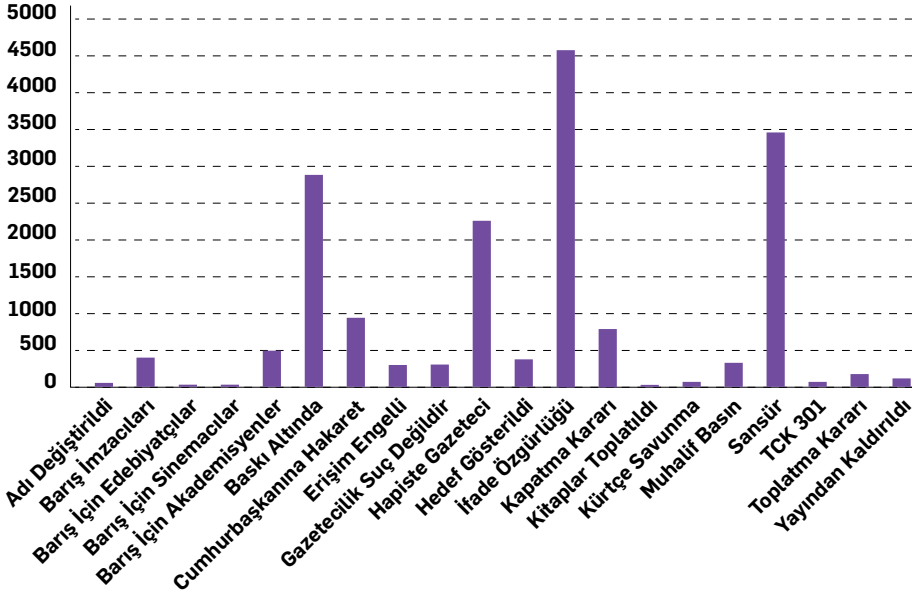
Cumhurbaşkanına Hakaret (İlk 10 Gazete)

En Fazla Haber Yapan 20 Gazete Dağılımı

Ulusal Gazete Haber Sayısı Dağılımı

Türkiye genelinde dağıtılan 45 ulusal gazete verilerini içermektedir

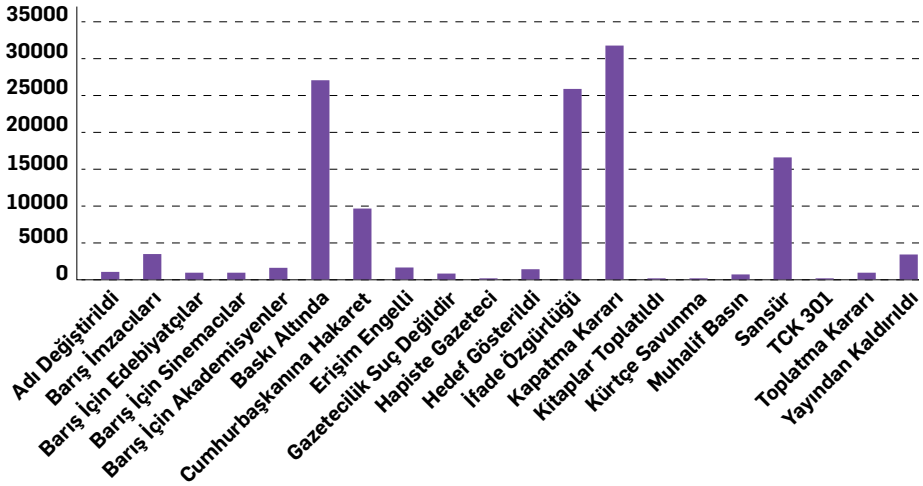
İnternet medyasında ise “Sansür” kelimesi 16.457, “İfade özgürlüğü”

kelimesi 25.869, “Kapatma kararı” 31.917, “Barış için

akademisyenler” 2200, “baskı altında” kelimesi ise 27.056 kez

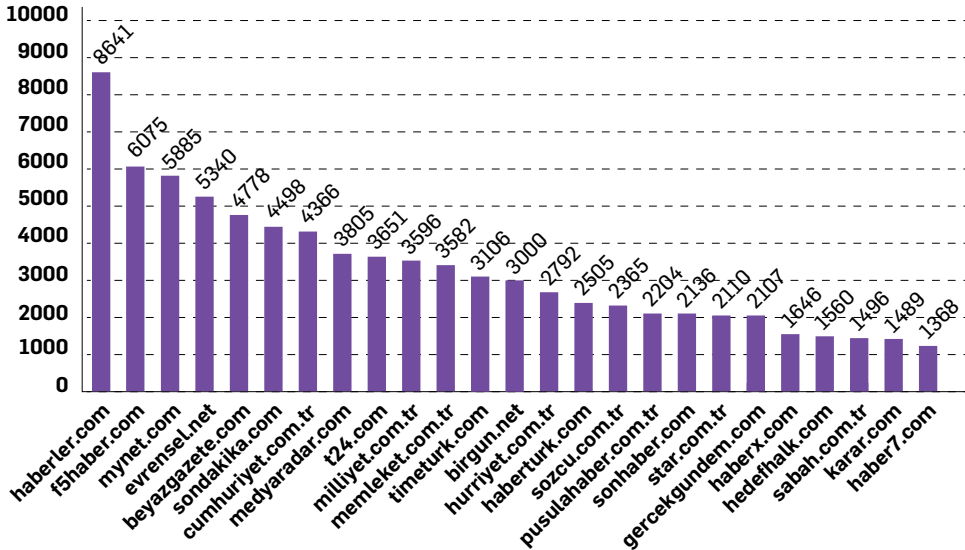
kullanıldı.

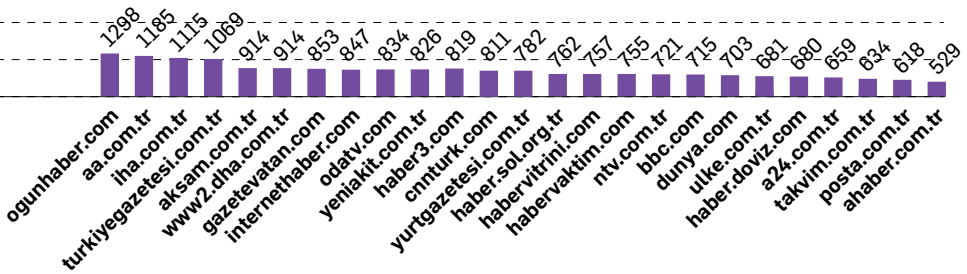
İnternet Medyasında En Çok Haber Olan Kavramlar

Öne çıkan 80 haber sitesi özelinde

İnternet Medyası En Çok Haber Yapan Portallar (İlk 50)

Susma Platformu Neler Yaptı?

SUSMA Buluşmaları

Susma Platformu, ülke genelinde bir dayanışma ağı oluşturabilmek ve merkezden uzakta yaşanan ifade özgürlüğü ihlallerini tanıklıklar üzerinden gözlemlemek için şimdiye kadar Diyarbakır, İzmir, Eskişehir, Artvin, Ankara, Bursa ve Van'da çeşitli etkinlikler düzenledi. Bu etkinliklere medya, yayınevi, dernek, vakıf ve yazar örgütü temsilcileri ile gazeteci, yazar ve sanatçılardan oluşan gruplar katıldı. Susma ekibi ayrıca Diyarbakır ve Antalya barolarıyla da Sansür Komisyonları'nın kurulmasını teşvik etmek için görüşmeler gerçekleştirdi.

Diyarbakır: Susma Platformu'nun ilk toplantısı geçen yıl 10 Aralık'ta, İnsan Hakları Günü'nde OHAL'den en çok etkilenen Kürt kentlerinden Diyarbakır'da yapıldı.

Toplantıda; yaşanan sansür- engelleme- kapatılma vakalarına karşı refleks geliştirerek pratiğe geçmenin önemi, bölgede çeşitli belediyelere bağlı kültür sanat birimlerinin kapatılması sonucunda bu birimlerdeki üretimlerin yeniden hayat bulabilmesi için fizikî mekânların oluşturulması gerekliliği, hukukî prosedürün muğlaklığının, yargı süreci bilinmeyen vakaların üzerine gidilmesi, yakın gelecekte gerçekleşmesi planlanan çeşitli etkinliklerin hayat bulması için alternatif yollar aranması üzerine konuşuldu.

İzmir: İzmir Sanat Merkezi Oditoryum Salonu'nda 4 Mart 2017'de düzenlenen buluşmaya konuşmacı olarak İstanbul Barosu avukatlarından Fikret İlkiz katıldı. *Olağanüstü Hal'de İfade Özgürlüğü* başlığını taşıyan etkinlikte İlkiz, Türkiye'de ifade özgürlüğü alanında yaşanmış hak ihlallerini örneklerle aktardı ve katılımcıların sorularını yanıtladı.

Eskişehir: Susma Platformu, 1 Nisan 2017'de Eskişehir'de düzenlediği üçüncü toplantısında kentte etkin olan STK'lar, sanat kurumları, sendika ve dernekler, üniversiteden ihraç edilen akademisyenler ve öğrencilerle bir araya geldi. Toplantının *OHAL'de ne yaptılar?* başlıklı bölümünün konukları olan Evrensel Kültür dergisinin editörü C. Hakkı Zariç, Amed Şehir Tiyatrosu oyuncularından Berfin Emektar ve Evrensel Basım Yayın Genel Yayın Yönetmeni Cavit Nacitarhan; OHAL sürecinde kendi kurumları üzerinden yaşadıkları ihlalleri ve o süreçte neler yaptıklarını aktardı.

Ankara: 6 Mayıs 2017'de Ankara'daki STK'lar, kapatılan derneklerin temsilcileri, gazeteci, sanatçı ve hukukçuların katıldığı toplantının

konuşmacıları gazeteci Selda Güneysu, yazar ve akademisyen Prof. Dr. Aksu Bora ile KHK ile bakanlıktaki görevinden ihraç edilen yazar Pelin Buzluk'tu.

Toplantıda, meclisten bakanlıklara, kültürel ortamdan basına yansıyan daha baskın bir sindirme atmosferinin hakim olduğu başkentteki baskı ortamında, manipülasyonun ve özellikle otosansürün arttığı dile getirildi.

Çatışma dönemlerinde kadın hayatlarına ne olduğunu ortaya koymaya çalıştıkları *Zor Zamanda Kadın Olmak* araştırması kapsamında referandum öncesi KHK'larla atılanların yüzde 20'sinin kadın, kapatılan 11 derneğin de kadın derneği olduğunu hatırlatan Aksu Bora, bu derneklerin büyük kısmının da Kürt bölgelerinde olduğunu ve kadınlar için nefes alma alanları olduğunu belirtti. Böylece bir kez daha OHAL'den en çok etkilenenlerin başında kadın ve çocukların yer aldığı yeniden gündeme geldi.

Ayrıca varolan dayanışma biçimlerinin bugüne karşılık gelmediği, farklı muhalif kesimlerin birbirinden kopukluklarının ve kendi içlerine kapalı yapılarının da bunda payı olduğu konuşuldu. Farklı kesimlerin birbirleriyle ilişkilenebilmesi için yüzleşme ve özeleştirinin öneminden bahsedilen toplantıda yeni örgütlenme alanları yaratmanın, yeni ifade biçimleri, ortak bir dil oluşturmanın gerekliliğine değinildi.

Bursa: 1 Temmuz 2017'de Bursa'da düzenlediğimiz *Olağanüstü Hâl'de Sanatçılar ve STK'lar için İfade Özgürlüğü* başlıklı etkinliğin konuğu sinemacı Ezel Akay'dı. Akay bir yönetmen, senarist ve yazar olarak sanatta sansür gündemini değerlendirdi, katılımcılarla sansürle nasıl mücadele edilebileceğine dair düşünce ve önerilerini paylaştı.

Artvin: 16 Kasım'da Artvin'deki STK'lar, çevre dernekleri, sanat kurumları ve gazetecilerle bir araya gelen Susma, kentte ifade özgürlüğü alanında yaşanan sorunları paylaştı, çeşitli STK'larla görüştü.

Kültür Sanat Dünyası Yuvarlak Masada Buluştu

Sansür ve otosansür örneklerini belgelemenin yanı sıra, sansürün etkisi, biçimleri, sonuç ve mücadele yöntemleri ile sonuçları hakkında çeşitli yazı, röportaj ve haberlere de yer vermeye gayret eden ekibimizin diğer bir çalışması da *Yuvarlak Masa Buluşmaları* oldu. Bu buluşmalarda çağdaş sanat, sinema, tiyatro ve edebiyat/ yayıncılık alanlarında üreten isimlerle bir araya geldik.

Çağdaş sanat: Küratör **Fulya Erdemci**, sanat yazarı-eleştirmen **Süreyyya Evren** ile sanatçılar **Yasemin Özcan**, **Zeyno Pekünlü** ve **Ahmet Doğu İpek**'in katıldığı toplantıda gündemle ilişkilendirilen doğası gereği diğer sanatlara oranla daha mesafeli bir konumda duran çağdaş sanat ortamında her şeye rağmen üretimin yoğun olduğu ifade edildi.

19 Ocak sürecinden Sanat Emekçileri dernek girişimine, Siyah Bant'tan Gezi sürecinde kurulan Turuncu Çadır'a adı olmasa da çağdaş sanat alanında politik gündeme, ifade özgürlüğü ihlallerine karşı bir ağ ve ilişkilendirme halinin varlığına vurgu yapıldı.

Örgütlenme çabası içerisinde en zorlayıcı unsurun ifade özgürlüğü olduğu, bunun gerisinde de meselelerin çok açıktan tartışılmamasının yattığı, eleştiri ve tartışma kültürünün değişmesi gerektiği belirtildi.

İçinden geçtiğimiz zor sürece geri çekilme değil de yeni yollar, araçlar bulmak için bir kuluçka/nadas dönemi olarak bakmak gerektiği, arşivlemenin, kayda geçmenin bugünü anlamak ve gelecek stratejiler açısından önemli olduğu vurgulandı.

Tiyatro: **Mert Fırat**, **Iraz Yöntem**, **Ebru Nihan Celkan** ve **Mirza Metin**'in katıldığı tiyatro yuvarlak masasında sansür ve otosansürün göz korkutma, hedef gösterme, emsal saldırılar, kutsalların eleştirilmesi gibi pek çok dayatmayla hayat bulduğunun altının çizilerek yine de bu "kaygı ve korku hali"nin üretime dönüştüğü, kolektivite ve müştereklik bilincinin geliştiği "baskı dönemlerinde sanatsal üretimin yükselmesinin tesadüf olmadığı vurgulandı.

Şehir Tiyatroları'ndaki 'ihraç' sürecinde atılanların neden atıldığını, atanların neden attığını bilmediği, sadece gelen talimatların uygulandığı bir süreçten geçildiği; bu durumun da kurumun içinde çok büyük bir ayrışma yarattığı belirtildi. Yine de ŞT'den, Batman'dan, Diyarbakır'dan ihraç edilen tiyatrocular için mücadele kanalları kapalı olduğu halde tepki verildiği, bu dayanışmayı sürdürülebilir bir yapıya dönüştürmek için çabalamak gerektiği ifade edildi.

Oyuncular Sendikası'nın kapatılan tiyatrolar, devlet ya da şehir tiyatrolarından atılan oyuncularla iletişim kurduğunu ama özellikle devlette çalışanlarda örgütlenme bilincinin zayıf olduğu belirtildi. Önceki kuşakların yenilenmeyen ve kemikleşmiş bir mücadele biçiminin olduğu, kuşaklar arasında da bu anlamda bir kopukluğun yaşandığı da vurgulandı.

Sinema: Sinemada sansür gündemini konuştuğumuz yuvarlak masada *Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak*, *Hacivat Karagöz Neden Öldürüldü*, *Pandora'nın Kutusu* ve *Araf* gibi filmlerin yapımcısı **Serkan Çakarer**; *Sonbahar*, *Gelecek Uzun Sürer* ve *Rüzgarın Hatıraları*'nın yönetmeni **Özcan Alper**; çeşitli dizilerin yanı sıra *Mutlu Aile Defteri* ve *Nadide Hayat* filmlerinin senaryolarını kaleme alan **Volkan Sümbül**; *Nahide'nin Türküsü*'nün ardından **Melis Birder** ile birlikte çektiği *Bağlar* belgeseliyle tanıdığımız Berke Baş ve *Meleğin Düşüşü*, *Vicdan*, *Bal*, *Yük*, *Abluka* filmlerinde izlediğimiz oyuncu **Tülin Özen**'le bir araya geldik.

Sinema sektöründe hiçbir zaman hukuki, endüstriyel yapı olmadığını vurgulandığı yuvarlak masada içinde bulunduğumuz süreçte yeni dönemin film yapma modellerini bulmak gerektiği üzerinde duruldu. Meslek örgütlerinin dayanışma, beraber hareket etme duygusu ve en önemlisi bilgilenme açısından büyük önem taşıdığı, en büyük sıkıntının üreten insanların bu işin direksiyonunda olmamasından, bu işlere mesafeli kalmasından kaynaklandığı vurgulandı. Özetle eser işletme belgesi aracılığıyla filmlerin sansürlenmesi, Kültür Bakanlığı destek fonundan kara listedeki isimlerin faydalanamaması, festival yönetmeliklerinin değiştirilmesi gibi bütün sansür meselelerindeki tepkilerin sürdürülememesinin gerisinde bir türlü sektöre dönüşmemenin örgütlü ve ortak çıkarlarda buluşup hareket edememek gibi bir sonuç doğurduğu tespiti yapıldı.

Edebiyat: Cumhuriyet Gazetesi davası kapsamında yargılanan ve dokuz ay tutukluluğun ardından özgürlüğüne kavuşan Cumhuriyet Kitap genel yayın yönetmeni **Turhan Günay**, yazar **Aslı Tohumcu**, editör ve akademisyen **Yalçın Armağan**, Sel Yayıncılık genel yayın yönetmeni **İrfan Sancı**, editör, edebiyat tarihçisi ve akademisyen **Sevengül Sönmez**, Dipnot Yayınları yayın koordinatörü ve akademisyen **Utku Özmakas**, Cumhuriyet Kitap editörü **Eray Ak** ve Siren Yayınları yayın yönetmeni **Sanem Siner**'le gerçekleştirdiğimiz edebiyat yuvarlak masasında edebiyat alanında yaşanan güncel sansür vakalarının gerisinde Türkiye'deki yaygın sansür kültürüne vurgu yapıldı. Bugün yine yazarların tutuklandığı, yayınevlerinin kapatıldığı, OHAL ortamında sadece ideolojik bir tartışma değil, sektörel anlamda da ekonomik bir güç birliği oluşturma gayreti içinde olduğu tespiti yapıldı.

SUSMA ayrıca;

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'ne kayyım atanmasıyla kendi şehrinde maddi imkânsızlık ve mekân sorunu yaşayan II. Amed Film Festivali'ne destek olmak amacıyla 22- 25 Aralık tarihleri arasında *Sınırsız Sinema* başlığı altında düzenlenen festival kapsamında İstanbul Depo'da Berke Baş ve Melis Birder imzalı *Bağlar* belgeselini kalabalık bir izleyiciyle buluşturdu.

Wikipedia'ya Türkiye'den erişimin engellenmesine itiraz ederek hukuki süreç başlattı.

Yeni Normal: Sansür

Sansür ve Otosansür Araştırması

Sansür ve otosansür son 10 yılda kayda değer bir artış gösterdi.

İfade özgürlüğünü gölgeleyen mevcut uygulamalar, yazar ve sanatçıların üretimini olumsuz yönde etkiliyor.

Medya ve sanat dünyası büyük oranda otosansür uyguluyor.

P24 Bağımsız Gazetecilik Platformu çatısı altında kurulan Susma Platformu, ilk yıl çalışmaları kapsamında, Türkiye'de gazeteci, yayıncı, yazar ve sanatçılar arasında sansür ile otosansürün ne denli yaygın olduğunu tespit etmek amacıyla bir araştırma düzenledi. Araştırmanın ilk sonuçlarına göre; ifade özgürlüğüne ve sanat özgürlüğüne sekte vuran mevcut uygulamalar, yazar ve sanatçıların üretimlerini olumsuz yönde etkiliyor.

Katılımcıların %91'i sansürün, %93'ü otosansürün son 10 yılda eskisine kıyasla kayda değer bir artış gösterdiğini ve yaygınlaştığını düşünüyor.

“Açılan davalar, otosansürü kaçınılmaz kılıyor”

Katılımcıların %93'ü Türkiye'deki mevcut ifade özgürlüğü uygulamalarından, %88'i ise mevcut sanat özgürlüğünden memnun olmadıklarını belirtiyor. Katılımcıların %91'i medyanın, %77'si ise sanatçıların büyük oranda otosansür uyguladığını düşünüyor.

Katılımcıların %67'si daha önce sansüre uğradıklarını, %83'ü bir yapıt veya yazı üzerinde çalışırken sansüre uğrama ihtimalini düşündüklerini ve bunun sonucunda %62'si sansüre uğrama ihtimalinin üretimlerini etkilediğini ifade ediyor.

Bir yapıt veya yazı üzerinde çalışırken hiç otosansür uygulamadığını belirten katılımcıların oranı %29. Zaman zaman otosansür uyguladığını söyleyen katılımcılar ise %58. Katılımcıların %45'i otosansür yapmadan Türkiye'de sanat üretimine katılmanın, %54'ü ise yazı yazmanın mümkün olmadığını düşünüyor. Katılımcıların %46'sı otosansür yapmazsa işsiz kalacağını, %47'si iş alamayacağını belirtiyor. Dahası, katılımcıların %69'u gazeteci, akademisyen, yazar ve sanatçılara açılan davaların ve verilen cezaların, otosansür yapmayı kaçınılmaz kıldığını vurguluyor.

Katılımcıların %75'i sanat üretimine katılan, %77'si ise yazı yazan hemen herkesin bir şekilde sansüre uğradığını düşünüyor.

“Haberler tarafsız ve dengeli değil”

Katılımcıların %94'ü Türkiye'de medyanın genel hatlarıyla halkın haber alma hakkı çerçevesinde yayın yapmadığını düşünürken; %97'si haberlerin tarafsız ve dengeli olmadığını, %95'i medyanın toplumdaki farklı görüşleri ve görüş çeşitliliğini hakkaniyetle yansıtmadığını belirtiyor.

Öte yandan, araştırmaya katılanların %71'i sansürün ve otosansürün yaygınlaşmasında sanatçıların da sorumluluğu olduğunu belirtiyor. Katılımcıların %70'i Türkiye'de sanatçıların kendi etik çizgilerini oluşturamadıklarının altını çiziyor.

Bununla birlikte, katılımcıların %83'ü birlikte hareket edildiği takdirde sansüre karşı koyulabileceğini, %62'si ise birlikte hareket edildiği takdirde kimsenin otosansür yapmak zorunda kalmayacağını düşünüyor.

Farkındalık yaratmak için #SUSMA

Susma Platformu'nun otosansür araştırmasına 186 kişi katıldı. %47'si erkek, %50'si kadınlardan oluşan anket katılımcılarının %3'ü kendini kadın veya erkek olarak tanımlamıyor. %47'si lisans, %46'sı ise yüksek lisans/doktora seviyesinde eğitim görmüş kişilerden oluşan katılımcıların; %31'i edebiyat ve yayıncılık alanında, %25'i medya sektöründe, %22'si sanat alanında, %13'ü akademi, %9'u ise sivil toplum kuruluşlarında çalışıyor.

Susma Platformu, birçok farklı sesin sansüre karşı iyi örgütlenmiş bir tavırla yükselmesini sağlayarak bugüne kadar ayrımcılık yapılmış bütün grupları kendi özgürlükleri için ses çıkarmaları konusunda cesaretlendirmek, örgütlemek, farkındalık yaratmak amacıyla kurulmuştur.

Sansüre Karşı #SUSMA

%45: Otosansür yapmadan sanat üretimine katılmak mümkün değil.

%54: Otosansür yapmadan yazı yazmak mümkün değil.

%67: Daha önce sansüre uğradım.

%77: Sanatçılar büyük oranda otosansür yapıyor.

%83: Birlikte hareket edersek sansüre karşı durabiliriz.

Hukukçu Yorumu

Ferat Çağıl

Dakikada kişi başına düşen "hak, adalet, hukuk" gibi kelimelerin kullanımının, yeryüzünde Türkiye'yle yarışacağı başka bir yerin varlığı şüphe götürür. İktidar aygıtlarını elinde tutanın, ötekini sindirmek için kullandığı en etkili sopa daima "hukuk" oldu. Herkes için hukuk ve adalet talebi yerine, çoğunlukla benim için hukuk ve adalet mottosu mevzuhabis olunca, ne değişik dönemler adalet mekanizmasının gadrine uğrayan ötekileri yan yana buluşturabilmek mümkün olabildi, ne de hukuksuzluklarla başa çıkabilmek... Bu sebeple en büyük tartışma konularından biri hukuk sistemi ve pratiği olageldi.

Ulus devlet olmayı sağlamak bir tarafa, bu sistemin sancılarını 90 yılı aşkın süredir özellikle Kürt sorunu üzerinden giderek büyüten Osmanlı bakiyesi Türkiye Cumhuriyeti, bunun yanı sıra askeri darbeler, mezhepsel gerilimler ve irili ufaklı birçok toplumsal çatışmayla beraber "olağanüstü rejimleri" uzun süreler deneyimlemek durumunda kaldı.

Askeri darbeler sonrası ilan edilen sıkıyönetim rejimleri bir tarafa bırakılırsa, 15.07.2016 tarihinde gerçekleşen darbe girişiminden sonra ilk kez ülke genelinde uygulanmak üzere 20.07.2016 tarihinde OHAL ilan edildi ve 17.10.2017 tarihli tezkerenin mecliste kabulüyle 5. kez 3 ay için uzatılmış oldu. Olağanüstü hâl rejimi olağan hal alınca kadar da devam edeceği benzemekte...

Sadece OHAL'in gerekli kıldığı konular ve yürürlükte olduğu süreler boyunca geçerli olmak üzere Anayasa tarafından Bakanlar Kurulu'na tanınan KHK çıkarma yetkisi; Bakanlar Kurulunca kanunlarda değişiklik yapma, KHK'lar ile ihraç, evlilik programları ve kış lastikleriyle ilgili düzenlemeyi dahi KHK ile yapacak şekilde bir uygulamaya çevrildi. İlk iki KHK'nın iptali amacıyla ana muhalefet partisi tarafından açılan iptal davasında, Anayasa Mahkemesi 1990 yılında verdiği kararın aksine, Anayasa'nın 148. Maddesi'ndeki, "Olağanüstü hallerde, sıkıyönetim ve savaş hallerinde çıkarılan kanun hükmünde kararnamelelerin şekil ve esas bakımından Anayasa'ya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesi'nde dava açılmaz" hükmünü gerekçe göstererek red kararı verdi.

OHAL ilanının hemen sonrasında, "Sanat ve medyada faaliyet gösteren topluluk ve bireylerin karşılaştığı sansür, otosansür, ifade özgürlüğü kısıtlamaları,

yalnızlaştırma, karalamacılık, manevi linç vakâlarına karşı Türkiye'de ifade özgürlüğü tehdit altında olan ve habere, bilgilenme hakkına, sanata, edebiyata, kısaca ifadeye değer veren herkesi sansürle mücadele konusunda güçlendirmeyi hedefine koyan" Susma Platformu faaliyetlerine başladı. Her ne kadar OHAL ilanı ile gözler daha ağır hak ihlallerine yönelmiş bulursa da Susma Platformu faaliyetlerinden geri durmadı ve OHAL şartlarında yürüttüğü faaliyetlerle bu alanda yürütülen çalışmalara ciddi bir ivme kazandırdı.

Bu amaçla dayanışma ağları kurmak için birçok kurum ve kişi ile temasa geçildi, platform katılımcısı olmaları sağlandı. Bunun yanında değişik şehirlere gidilerek gazeteci, yazar, akademisyen ve sanatçıların katılımıyla deneyim paylaşımı yapıldı, özellikle OHAL koşullarında platformun faaliyet alanıyla ilgili, karşılaşılabilecek hukuki problemlerde nasıl hareket edileceği, hangi mercilere başvuru yapılacağı platform avukatları tarafından anlatıldı. Yine SUSMA hukuk ekibi tarafından, bilgiyi toplama /yaygınlaştırma, düşünceyi ifade etme aracı olan ve sürekli gelişen adeta canlı bir ansiklopedi olan ve 40 milyonun üstünde içerik başlığı bulunan Wikipedia'ya getirilen erişimin engellenmesi kararına itiraz edildi, itirazın reddedilmesi neticesinde Anayasa Mahkemesi'ne başvuruda bulunuldu. Başvuru dosyası hala Anayasa Mahkemesi önünde beklemekte.

Türkiye'de sanat ve medya alanlarında yer alan farklı seslerin ifade özgürlüğü için bir araya gelip seslerini birlikte yükseltebilecekleri bir platform olmayı amaçlayan SUSMA bu amaçla yürüttüğü faaliyetlerde ilk dönemi geride bırakarak faaliyetlerini raporlaştırdı ve yeni faaliyet yılı için çalışmalara başladı.

©SUSMA PLATFORMU, 2018